

Terje Næss og Nils Vibe

Gjennomføring og frafall blant allmennlærerstudenter

Datagrunnlag og hovedtall

© NIFU STEP Studier av innovasjon, forskning og utdanning
Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Arbeidsnotat 23/2006
ISSN 1504-0887

For en presentasjon av NIFU STEPs øvrige utgivelser, se www.nifustep.no

Forord

På basis av registerstatistikk fra SSB har vi i dette notatet foretatt en analyse av studiegjennomføring og frafall i allmennlærerutdanningen. Materialet gjelder begynnerstudenter og skal benyttes for å dokumentere frafall og gjennomføring før og etter Kvalitetsreformen.

Prosjektet har vært gjennomført på oppdrag fra NOKUT som et underlagsmateriale for evalueringen av allmennlærerutdanningen. Dette arbeidsnotatet er skrevet av Terje Næss og Nils Vibe. Elisabeth Hovdhaugen og Per Olaf Aamodt har bidratt med nyttige innspill og kommentarer. Per Olaf Aamodt har vært prosjektleder.

Oslo juni 2006

Petter Aasen
Direktør

Lars Nerdrum
Faglig leder

Innhold

Sammendrag - hovedkonklusjoner	5
1 Innledning	9
1.1 Bakgrunn og formål.....	9
1.2 Metodisk tilnærming & problemstillinger.....	9
1.3 Tidligere studier av gjennomstrømningen i allmennlærerutdanning og høgskoleutdanning generelt.....	11
1.4 Data og definisjoner	12
1.4.1 Definisjoner.....	13
2 Studiegjennomføringen.....	17
2.1 Studentflyten i allmennlærerutdanningen	17
2.2 Studentenes bevegelser i utdanningssystemet.....	20
2.3 Studieløpet.....	22
2.3.1 Det 4. studieåret	24
2.3.2 Avbrudd	25
2.4 Mobilitet mellom læresteder	25
2.5 Deltidsstudier.....	27
3 Hvilken betydning har individkjennetegn.....	29
4 Betydelig variasjon mellom læresteder	35
5 Multivariat analyse.....	41
6 2003-kullet.....	47
6.1 Effekten av kvalitetsreformen	47
6.1.1 Størst effekt for læresteder med opptakskrav?.....	48
6.2 Hvordan klarte realkompetanse-studentene seg?	50
6.3 Multivariat analyse	51
7 Avsluttende drøfting.....	55
Referanser	57
Vedlegg	59

Sammendrag - hovedkonklusjoner

Analysene som presenteres i denne rapporten tyder på at studieprogresjonen i allmennlærerutdanningen er relativt dårlig og at omvalg og frafall er omfattende. For 1999-kullet av nye studenter i allmennlærerutdanningen fant vi at bare 35 prosent fullførte allmennlærerutdanningen innenfor normert tid (4 år), mens 10 prosent hadde fullført annen høyere utdanning innen samme tid. Ytterligere 13 prosent av kullet hadde fullført allmennlærerutdanning med ett års forsinkelse, mens 4 prosent har fullført annen høyere utdanning i løpet av fem år. Høsten 2004, etter fem år, hadde altså 48 prosent fullført allmennlærerutdanningen, 14 prosent hadde fullført annen høyere utdanning, 15 prosent var fortsatt i utdanning, mens 23 prosent var ute av utdanningssystemet uten å ha fullført en grad.

Problemer med registrering av fullføring?

Resultatene har imidlertid også gitt grunn til skepsis, og vi føler oss ikke sikre på at registreringen ved skolene og rapporteringen til SSB fanger godt nok opp om studentene faktisk har fullført studiene. Vi fant for eksempel at 40 prosent av de studentene som var registrert som allmennlærerstudenter kontinuerlig i 5 år og deretter sluttet å studere ikke ble registrert som fullført. Det virker usannsynlig at ikke flere ville fortsatt studiene dersom de ikke hadde bestått studiet, når de allerede hadde gjennomført flere år av studiet.

Hver fjerde student falt fra underveis i studiet

Eventuelle problemer med registrering av fullføring kan allikevel bare forklare noe av de svake gjennomføringstallene, i hovedsak synes dette å gjenspeile reelle problemer. 27 prosent av studentene avbrøt studiet. De fleste sluttet i begynnelsen av studiet; hver femte student forsvant i løpet av det første studieåret. Selv om det er relativt vanlig i de fleste studier at det er stor avskalling av studenter i begynnerfasen, synes dette å være relativt høyt sammenlignet med de fleste andre typer utdanning. Av de som sluttet, påbegynte litt over halvparten andre studier, mens resten helt sluttet å studere.

Mange fikk problemer i avslutningsfasen

De aller fleste som ikke falt fra det første studieåret, hadde, så langt vi har kunnet bedømme ut i fra våre registeropplysninger, en relativt stabil og god studieprogresjon gjennom resten av studieløpet. Av de som ikke falt fra det første studieåret, gjennomførte 93 prosent hele studiet, og 73 prosent fulgte normert studieprogresjon gjennom hele studiet.

Forbausende få av de som hadde fulgt normert studieprogresjon gjennom hele studiet ble imidlertid registrert med fullført allmennlærerutdanning etter normert studietid, bare 56 prosent. Sammenlignet med andre utdanninger er dette et ganske uvanlig mønster. Hva årsakene til det kan være kan vi bare spekulere om. De aller fleste som ikke fullførte fortsatte studiene. Andelen som hadde fulgt normert progresjon de fire første årene og som

fortsatte studiene var 34 prosent. Bare 5 prosent sluttet å studere. Det viser at forsinkelser hovedsakelig må være et reelt problem, og ikke bare et registreringsproblem.

Høyere fullføring blant kvinner enn blant menn

Kvinner hadde høyere fullføringsgrad enn menn, 51 prosent av kvinnene i 1999-kullet hadde fullført, mot 43 prosent blant menn. Det skyldtes både at færre kvinner enn menn avbrøt studiene eller skiftet til et annet studium, og at flere ble registrert som fullført dersom de gjennomførte hele studiet.

Bakgrunn fra videregående skole hadde stor betydning

Noe vi fant hadde meget stor betydning for studiegjennomføringen var hva slags studieretning i videregående skole man var registrert med som høyeste fullførte utdanning. De som hadde allmennfaglig studieretning hadde betydelig bedre studiegjennomføring enn de som var registrert med andre studieretninger.

Studenter med akademikerforeldre hadde betydelig bedre studiegjennomføring

Vi fant også at foreldrenes utdanningsnivå hadde stor betydning for studiegjennomføringen. Studenter som hadde minst en forelder med mer enn 4 års høyere utdanning hadde en fullføringsandel på 54 prosent, mot bare 45 prosent blant studenter hvor begge foreldrene bare hadde grunnskole.

Stor variasjon mellom læresteder

Det var stor forskjell i fullføringsandelen mellom lærestedene, varierende fra 37 til 68 prosent. I noen grad kan det imidlertid se ut til at forskjellene delvis skyldes at noen læresteder har dårligere rutiner for registrering av fullføring enn andre læresteder. Gjennomstrømningen var bedre ved lærestedene i de største byene med karakterkrav, enn ved læresteder i mindre sentrale områder hvor alle kunne begynne. Ved læresteder med karakterkrav hadde 52 prosent fullført innen 5 år, mot 47 prosent ved læresteder der alle kvalifiserte søkere fikk opptak. Ved høyskolene i de tre største byene Oslo, Bergen og Trondheim var fullføringsandelen 59 prosent, mot bare 45-46 prosent ved de mindre sentrale lærestedene.

Kvalitetsreformen

Resultatene kan tyde på at det har vært en viss forbedring i studiegjennomstrømningen etter kvalitetsreformen (dette samsvarer forøvrig med resultatene i Hovdhaugen & Aamodt 2006). Riktignok har vi bare kunnet følge studentene som påbegynte studiene etter kvalitetsreformen i ett år, men begynnerfasen er alltid en viktig fase i et studium. Det var en liten men signifikant reduksjon i andelen med avbrudd etter det første studieåret, samtidig som det i følge registeropplysningene var en vesentlig økning i andelen som hadde fulgt normert progresjon.

Realkompetansereformen

Når det gjaldt realkompetansestudentene, ga ikke dataene et helt entydig bilde av om de klarte seg like bra som de andre studentene eller ikke. Riktignok var andelen med avbrudd etter det første studieåret lavere blant realkompetansestudentene enn blant studiekompetansestudentene, men andelen av de som fortsatte som ble forsinket var høyere blant realkompetansestudentene enn blant studiekompetansestudentene, og de avla også færre studiepoeng enn studiekompetansestudentene. Som vi har sett er frafall noe som særlig skjer i første studieår, mens studieforsinkelser og manglende progresjon er noe som gradvis øker utover i studiet. Dersom mønsteret det første året holder seg videre utover i studiet, kan det derfor allikevel tyde på at studiekompetansestudentene vil klare seg bedre enn realkompetansestudentene.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Som et underlagsmateriale for evalueringen av allmennlærerutdanningen ønsket NOKUT oppdatert kunnskap om gjennomføringen av studiet. Hovedformålet med prosjektet er å kartlegge omfanget av frafall, omvalg, avbrudd og forsinkelser, og hvor mange som fullfører studiene på normert tid. Dette kan si noe om kvalitet i utdanningen og belyse nærmere årsakene til den svake gjennomstrømmingen. Prosjektet tar også sikte på å analysere hvilke faktorer som påvirker gjennomstrømmingen og belyser forskjeller mellom ulike kategorier av studenter og mellom institusjoner. Dette kan si noe hva eventuelt svak kvalitet skyldes, svak inntakskvalitet, svak studiekvalitet/programkvalitet, eller skyldes det alternativt eksterne kontekstuelle effekter?

1.2 Metodisk tilnærming & problemstillinger

For å belyse studiegjennomføringen i allmennlærerutdanningen har vi brukt registerdata fra SSB til å foreta en detaljert kartlegging studieløpet for to kull av begynnerstudenter, som påbegynte allmennlærerutdanningen i 1999 og 2003. Begge kullene er oppdatert fram til 1. oktober 2004. Det betyr at kullet fra 1999 kan følges opp gjennom fem studieår, og dermed kan man fange opp de som fullfører også etter forsinkelser og avbrudd. Det nyeste kullet kan bare følges fram til sitt andre studieår, men det gir tross alt muligheter for å se om det har skjedd noen endringer i studiestarten etter kvalitetsreformen.

Å bruke registerdata fra SSB har flere fordeler sammenlignet med å bruke opplysninger innhentet direkte fra lærestedene, blant annet fanger man opp studiegjennomføringen også for de som skifter lærested, og man kan også kartlegge studieforløpet for de som foretar et omvalg, som også kan ha en viss interesse.

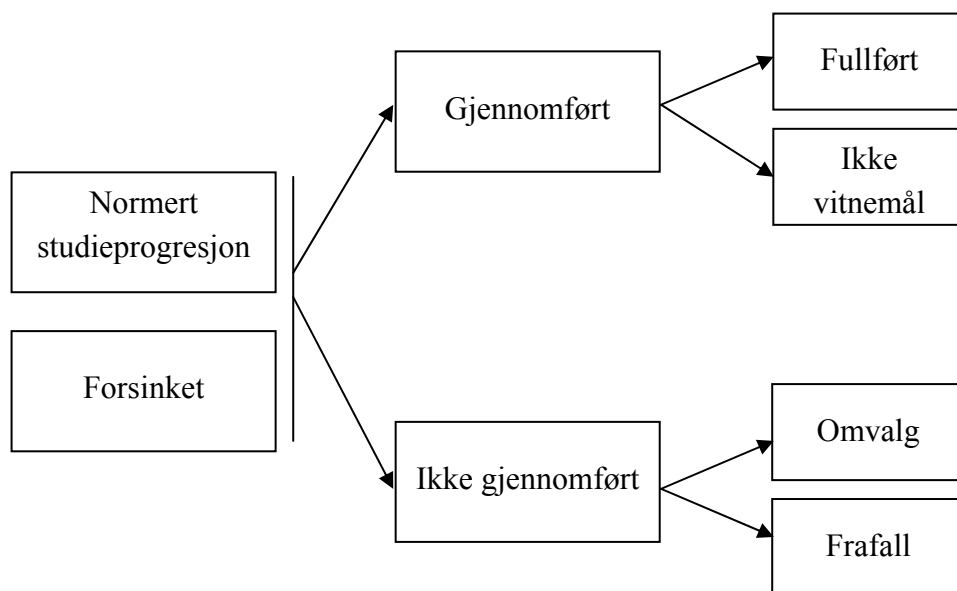
Figuren under gir et bilde av en modell for studiegjennomføring som vi har brukt i analysene. De studentene som fortsatt holder på med studiet er fordelt på to grupper; de som har fulgt normert studieprogresjon, og de som er forsinket. Gruppen "normert studieprogresjon" er de som på et gitt tidspunkt er registrert på det klassetrinnet de skulle være dersom de fulgte normert studieprogresjon. Gruppen "forsinket" er de som hadde et midlertidig studieavbrudd, eller var på et lavere klassetrinn enn det normert studieprogresjon skulle tilsi.

Studentene er videre delt inn i to hovedgrupper; de som gjennomførte hele studiet, og de som ikke gjorde det. De som ikke gjennomførte er de som avbrøt studiet før de hadde tatt alle fagene. Disse er igjen fordelt på to grupper; frafall og omvalg. Frafall er de som helt sluttet å studere, mens omvalg er de som skiftet til et annet studie.

De som gjennomførte er de som tok alle fagene, det betyr allikevel ikke nødvendigvis at de besto alle eksamener og fikk vitnemål for allmennlærerutdanningen. De som ble registrert med fullført allmennlærerutdanning havnet i gruppen "fullført", mens de som ikke ble registrert med fullført allmennlærerutdanning havnet i gruppen "ikke vitnemål".

Ut i fra registerdataene kan vi ikke gi et eksakt bilde av hvordan studentene fordeler seg på de ulike tilstandene i modellen. Vi kan for eksempel ikke si nøyaktig hvor mange som gjennomførte eller ikke gjennomførte studiet, slik vi har definert det. Vi bør allikevel kunne gi et tilnærmet riktig bilde, slik at vi ved å bruke denne modellen kan fange opp hva som eventuelt skaper dårlig studiegjennomføring; er det frafall, omvalg, forsinkelser eller at kandidatene ikke blir registrert som fullført på tross av at de gjennomfører studiet. Det er viktig å skille mellom disse årsakene, fordi de bakenforliggende årsakssammenhengene kan være relativt forskjellige (se for eksempel Hovdhaugen & Aamodt 2005).

Figur 1.1 Modell for studiegjennomføring

I modellen analyserer vi ikke bare hva som blir studieutfallet, men også når overgangen til de ulike tilstandene skjer. Er det for eksempel i begynnerfasen at det er et stort frafall, når i studiet oppstår forsinkelser osv.

Studieløpet

Vi vil også belyse en rekke andre aspekter ved studieløpet; hvor mange er deltidsstudenter, hvor mange skifter lærested underveis i studiet, hvor mange tar det 4. studieåret på andre utdanningsområder mm, og vi belyser også hvordan dette påvirker studiegjennomføringen. Vi kartlegger også hvor mange som fullfører andre typer utdanning.

Studentkjennetegn

Vi vil også belyse hvordan studiegjennomføringen avhenger av ulike individkjennetegn; kjønn, alder, hjemstedsbakgrunn, sosial bakgrunn, etnisitet, sivilstatus, familieforpliktelser, opptaksgrunnlag mm. Disse kjennetegnene kan ha betydning for studiegjennomføringen dels ved å ha betydning for hvilke forkunnskaper og studieferdigheter studentene har, og dels ved å ha betydning for ønsket studieintensitet.

Realkompetansestudentene

Vi vil se spesielt på studiegjennomføringen for de som ble tatt opp på grunnlag av realkompetanse, her vil vi se på de som påbegynte utdanningen i 2003. Helland (2005) fant at studenter opptatt på basis av realkompetanse generelt klarte seg like bra i høgstudiene som andre studenter, vi vil se om dette også gjelder allmennlærerutdanningen.

Systematiske forskjeller mellom læresteder?

Vi vil også belyse studiegjennomstrømningen ved de enkelte lærestedene, og om systematiske forskjeller eventuelt kan forklares ved forskjeller i rekrutteringsgrunnlaget eller kontekstuelle faktorer som beliggenhet og sentralitet, eller synes å gjenspeile forskjeller i kvalitet.

For å belyse i hvilken grad forskjeller mellom lærestedene kan skyldes forskjeller i rekrutteringsgrunnlaget, vil vi også bruke data fra Samordna opptak til å belyse effekten av opptakskravene ved studiene, og andre søker-opplysninger.

Har kvalitetsreformen hatt noen effekt?

Siden det ene kullet ble tatt opp før kvalitetsreformen, og det andre kullet ble tatt opp etter kvalitetsreformen, kan vi bruke dataene til å belyse om kvalitetsreformen har hatt noen effekt på studiegjennomføringen, og om dette eventuelt har slått ut ulikt for ulike grupper av studenter. Disse studentene er riktignok bare fulgt ett år, frem til høsten 2004, men begynnerfasen i et studie er alltid en spesielt viktig fase, og vi kan kartlegge avbrudd, studieforsinkelser og avlagte studiepoeng.

1.3 Tidligere studier av gjennomstrømningen i allmennlærerutdanning og høgstudiene generelt

At gjennomstrømningen er svak i allmennlærerutdanningen er dokumentert i flere tidligere studier. I forbindelse med evalueringen av allmennlærerutdanningen, som dette prosjektet er en del av, har det blitt innhentet data direkte fra lærestedene for å belyse gjennomstrømningen (NOKUT 2005). I følge disse dataene var fullføringsandelen synkende på slutten av 90-tallet. Av studenter som påbegynte allmennlærerutdanningen i 1997 fullførte 55 prosent på normert tid, mens andelen bare var 40 prosent for nye studenter i 1999. For 2000-kullet var det imidlertid igjen en liten økning.

NOKUT (2005) fant imidlertid at det var stor variasjon mellom lærestedene, fra omlag 65 prosent til vel 30 prosent, for perioden 1997 – 2000. Videre fant de at det var en svak sammenheng mellom opptakspoeng og sannsynligheten for fullføring på normert tid.

SSB (2005) fant, ved bruk av samme typer registerdata som benyttes i dette prosjektet, at de fleste som fullførte var forsinket i studiet. Bare 38 prosent av de som fullførte, fullførte på normert tid (SSB 2005).

NIFU STEP har gjort studier av gjennomføringen for to kull, 1994- og 1997-kullet og fant også at andelen som fullførte på normert tid var lav (Aamodt 2001, Børing 2004). Aamodt (2001) fant videre at mens det for begynnerstudenter i 1994 var høyere frafall blant kvinnelige allmennlærerstudenter enn blant mannlige, hadde dette blitt omvendt i 1997. Børing fant derimot at frafallet var litt høyere, og fullføringen lavere, for mannlige allmennlærerstudenter enn for kvinnelige allmennlærerstudenter. Børing (2004) fant også at fullføringsandelen var noe høyere i aldersgruppen 24 – 30 år, enn blant de som var eldre eller yngre.

Effekten av kvalitetsreformen

Hovdaugen & Amodt (2006) har også foretatt en undersøkelse av hvordan kvalitetsreformen har påvirket studiegjennomføringen for allmennlærerutdanningen og andre studier. Undersøkelsen viste blant annet en liten nedgang i andelen som sluttet i studiet, etter kvalitetsreformen.

1.4 Data og definisjoner

Datamaterialet som benyttes er basert på registerdata fra SSB og omfatter to kull av *nye studenter*, det vil si studenter som var registrert i høyere utdanning for første gang, som påbegynte allmennlærerstudiet (NUS-kode 622101) høsten 1999 eller høsten 2003. I datamaterialet har vi følgende opplysninger for hvert år frem til og med høsten 2004:

- NUS¹-kode for igangværende utdanning pr 1.10
- om man studerte på heltid eller deltid pr. 1.10
- klassetrinn for igangværende utdanning pr 1.10
- lærestedskode for igangværende utdanning pr. 1.10
- NUS-kode for avsluttet grad/kandidat i skoleåret
- Lærestedskode for avsluttet grad/kandidat i skoleåret
- sum studiepoeng for avlagte eksamener i skoleåret
- NUS-koder for høyeste fullførte utdanning pr. 1.10 (BHU-koder)

Ved hjelp av denne informasjonen skal det i prinsippet være mulig å følge studentene og fastslå hvordan progresjonen er, om den følger et normalt løp, om det foretas skifte av

studium og lærested, når utdanningen fullføres osv. Forutsetningen for dette er imidlertid at informasjonen er oppdatert, at den er fullstendig og at den rapporteres til riktig tid fra det enkelte lærested til SSB. Ettersom den siste informasjonen i vårt materiale skriver seg fra høsten 2004 og materialet ble mottatt omtrent et år etter, må vi kunne forutsette at informasjonen er oppdatert og kvalitetssikret fra SSBs side. Større usikkerhet knytter seg til hva lærestedene rapporterer til SSB, og her er det særlig kritisk at informasjonen om hver enkelt student er oppdatert og gir et korrekt bilde av status på det enkelte tidspunkt.

I tillegg inneholder datasettet opplysninger om forskjellige individkjenntegn; kjønn, alder, foreldres utdanningsnivå, etnisk bakgrunn, bostedsbakgrunn mm. Vi vil også bruke statistikk fra Samordna Opptak om opptakskrav og søkning til allmennlærerstudiet ved de forskjellige lærestedene

Tallet på nye studenter i utvalget var 1 617 i 1999 og 1 420 i 2003. Dette utvalget utgjør bare noe over halvparten og sannsynligvis færre enn 60 prosent av det totale opptaket i allmennlærerutdanningen. En betydelig andel av allmennlærerstudentene har med andre ord ett eller flere år i høyere utdanning bak seg før de tar fatt på studiet. Disse fanges ikke opp av denne studien. Vi har imidlertid ikke noe a priori grunnlag for å tro at studiegjennomføringen er vesentlig annerledes for denne gruppen enn vårt utvalg, som kan betraktes som normal-studenter.

Sett i forhold til opplysningene fra lærestedene som tidligere har blitt benyttet i evalueringen av allmennlærerutdanningen, er disse opplysningene mer fullstendige på den måten at vi fanger opp også de som skifter lærested underveis i studiet. Ut i fra det skulle vi altså forvente noe høyere fullføringsandel i vårt datamateriale.

1.4.1 Definisjoner

Nedenfor gjør vi kort rede for hvordan vi har operasjonalisert de ulike begrepene introdusert i avsnitt 1.2, ved å bruke de forskjellige opplysningene i datasettet.

Frafall

Som frafall har vi regnet studenter som ikke var registrert med noen utdanningsaktiviteter i to påfølgende år, som regnes som høyere utdanning, i følge NUS-kodene.

Utdanningsaktiviteter innbefatter både "NUS-kode for igangværende utdanning pr. 1/10", "NUS-kode for avsluttet grad/kandidat i skoleåret" og "sum studiepoeng for eksamener".

Omvalg

Som omvalg har vi regnet studenter som ikke var registrert med noen utdanningsaktiviteter som kunne tenkes å være en godkjent del av allmennlærerutdanning i to påfølgende år, men som derimot var registrert med annen type utdanning. Som godkjent del av allmennlærerutdanningen regnet vi bare allmennlærerutdanning til og med det 3.

¹ NUS-koder er betegnelsen på kodene som benyttes i Norsk standard for utdanningsgruppering (SSB)

studieåret, mens all høyere utdanning ble regnet som godkjent utdanning dersom man hadde kommet til det 4. studieåret.

Forsinket

Kategorien "forsinket" er i utgangspunktet definert på basis av opplysningen om klassetrinn. Registreringen av klassetrinn har tidligere vært relativt svak, og har vært lite benyttet i tidligere gjennomstrømningsanalyser, men SSB har de senere årene forbedret rutinene for registreringen av denne opplysningen. For å belyse hvor "god" denne variabelen synes å være nå har vi i tabell 1.1 vist fordelingen på klassetrinn gjennom hele studieløpet. Tabellen viser at fordelingen på klassetrinn virker "rimelig" gjennom hele observasjonsperioden, de fleste er på det klassetrinnet normert studieprogresjon tilsier.

Vi fant imidlertid visse svakheter ved denne variabelen som mål på progresjon. Blant annet var det en del som ble stående på samme klassetrinn i to år, men senere avanserte to klassetrinn på ett år. Disse har vi ikke regnet som forsinket. Vi fant også at det var en del som var registrert på 3. studieår, men allikevel fullførte (om lag 25 prosent). Disse har vi heller ikke regnet som forsinket.

Tabell 1.1 1999-kullet fordelt på klassetrinn

	I allmennlærerutdanning					Ikke i allmennlærerutdanningen
	14	15	16	17	Klassetrinn manglet	
1999	1 616			1	0	0
2000	112	1140			0	365
2001	10	70	999	71	0	467
2002	45	79	89	776	0	628
2003	16	17	12	283	0	1 289
2004	14	9	12	104	0	1 478

Andelen som fullførte på normert tid var allikevel langt lavere for de som i følge klassetrinnsvariabelen var forsinket i studieprogresjonen, enn de øvrige, slik at variabelen utvilsomt inneholder vesentlig og nyttig informasjon.

Fullført

Fullføring ble i utgangspunktet registrert ved hjelp av BHU-koden, ved at de som fullførte fikk oppdatert sin BHU-kode til kode for allmennlærerutdanningen (faggruppen allmennlærerutdanning, 622). I noen få tilfeller viste det seg at det ikke alle som i følge NUS-kodene for fullført utdanning hadde fått oppdatert BHU-koden. I disse tilfellene ble BHU-kodene for høyeste fullførte utdanning ajourført i forhold til NUS-kodene for fullført utdanning samme år.

Ikke vitnemål

Studenter som hadde gjennomført hele studiet, det vil si påbegynt det 4. studieåret, men som allikevel ikke ble registrert med fullført allmennlærerutdanning, og hadde en avbruddsperiode på to år, eller ett år dersom man fortsatt var student i 2003, ble definert som "ikke vitnemål".

Normert studieprogresjon

De studentene som på et gitt tidspunkt ikke var i noen av de nevnte tilstandene, var da de studentene som fortsatt fulgte normert studieprogresjon.

2 Studiegjennomføringen

I dette kapitlet presenterer vi hovedtallene for gjennomstrømningen i allmennlærerutdanningen for 1999-kullet. I avsnitt 2.1 ser vi først på hovedtrekkene i studiegjennomføringen i allmennlærerutdanningen. I avsnitt 2.2 og 2.3 gir vi deretter et mer utfyllende bilde av studieløpet. I avsnitt 2.2 ser vi på studieløpet for alle studentene, også de som forlot allmennlærerutdanningen og påbegynte annen utdanning. I avsnitt 2.3 kartlegger vi ulike måter å gjennomføre studiet på, og hvilke studieveier som er vanligst, mobilitet mellom læresteder mm. og hvilken betydning dette har for studiegjennomføringen.

Vi ser også mer detaljert på studieløpet til de som gjennomførte allmennlærerstudiet, hvor mange hadde avbrudd, hvor mange var deltidsstudenter, hvor mange valgte å ta det 4. studieåret på andre utdanningsområder og hvor mange skiftet lærested underveis i studieløpet. Videre ser vi på hvilke konsekvenser dette hadde for gjennomføringsgraden.

2.1 Studentflyten i allmennlærerutdanningen

I figur 2.1 har vi brukt de ulike tilstandene vi har definert foran til først å gi et forenklet bilde av hovedtrekkene i studieprogresjonen i allmennlærerutdanningen. De som fortsatt er i utdanningen er fordelt på to kategorier; normert studieprogresjon og forsinket. Normert studieprogresjon er de som er på det klassetrinnet de skulle være dersom de fulgte normert studieprogresjon hele tiden, mens de som er i kategorien forsinket er på et lavere klassetrinn eller har et midlertidig studieavbrudd.

De som slutter i utdanningen før hele utdanningen er gjennomført (det vil si før de har påbegynt det fjerde studieåret) er fordelt på henholdsvis frafall og omvalg; omvalg er de som påbegynner annen høyere utdanning i stedet, mens frafall er de som helt slutter å studere.

Dersom man først slutter i utdanningen etter at hele studiet er gjennomført, det vil si etter at man har påbegynt det fjerde studieåret, er det to utfallsalternativ; ikke vitnemål og fullført. Ikke vitnemål er de som ikke har blitt registrert med vitnemål for allmennlærerutdanningen, mens de som har fullført er de som har blitt registrert med vitnemål.

Stor ustabilitet i begynnerfasen

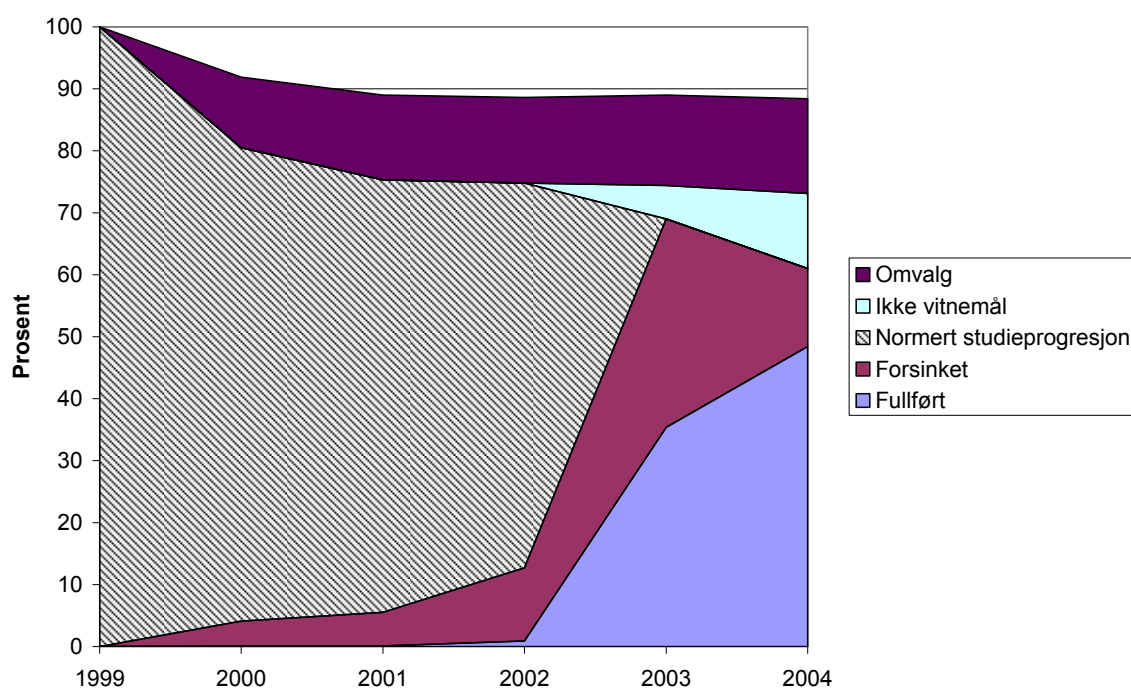
Figuren viser at begynnerfasen er en relativt ustabil fase, med stor hyppighet av omvalg, frafall og forsinkelser. Bare 76 prosent av studentene fulgte normert studieprogresjon. Den vanligste årsaken til ikke å følge normert progresjon var omvalg; 11 prosent av studentene skiftet til annen utdanning. Nesten like mange falt fra og sluttet helt å studere, 8 prosent,

mens 4 prosent ble forsinket. Hver femte student forsvant altså allerede det første studieåret.

Tilsynelatende god studieprogresjon etter begynnerfasen

De som kom seg videre til 2. studieår syntes å ha en relativt god studieprogresjon videre fremover. Andelen som falt fra eller foretok et omvalg ble lavere jo lenger man hadde studert. Andelen (av hele utvalget) var 5 prosent det andre året og bare 0,4 prosent det tredje året. Noen studenter kom tilbake etter avbrudd, for deretter å falle fra, slik at den totale andelen som falt fra eller foretok et omvalg i følge våre definisjoner ble 27 prosent. Av de som ikke falt fra etter det første studieåret, var 93 prosent i utdanningen i minst 4 år, og 87 prosent fulgte normert studieprogresjon.

Figur 2.1 Studiegjennomføringen i allmennlærerutdanningen, for nye studenter i 1999

Mange fikk problemer i avslutningsfasen

4 år etter studiestart var det fortsatt 74 prosent som holdt på med allmennlærerutdanningen. 62 prosent hadde fulgt normert studieprogresjon, det vil si var kommet til det fjerde studieåret i allmennlærerutdanningen, eller hadde tatt det tredje studieåret året før, og deretter påbegynt annen høyere utdanning. Det var imidlertid bemerkelsesverdig få som fullførte i løpet av det 4. studieåret, bare 35 prosent. Andelen utgjorde bare 56 prosent av de som hadde fulgt normert studieprogresjon.

Imidlertid var det bare 5 prosent, av hele utvalget, som hadde fulgt normert studieprogresjon og som sluttet å studere uten å ha blitt registrert med fullført utdanning, altså bare 8 prosent av de som hadde fulgt normert studieprogresjon. Det er vel bare i denne gruppen at noen kanskje feilaktig ikke har blitt registrert med fullført utdanning. De

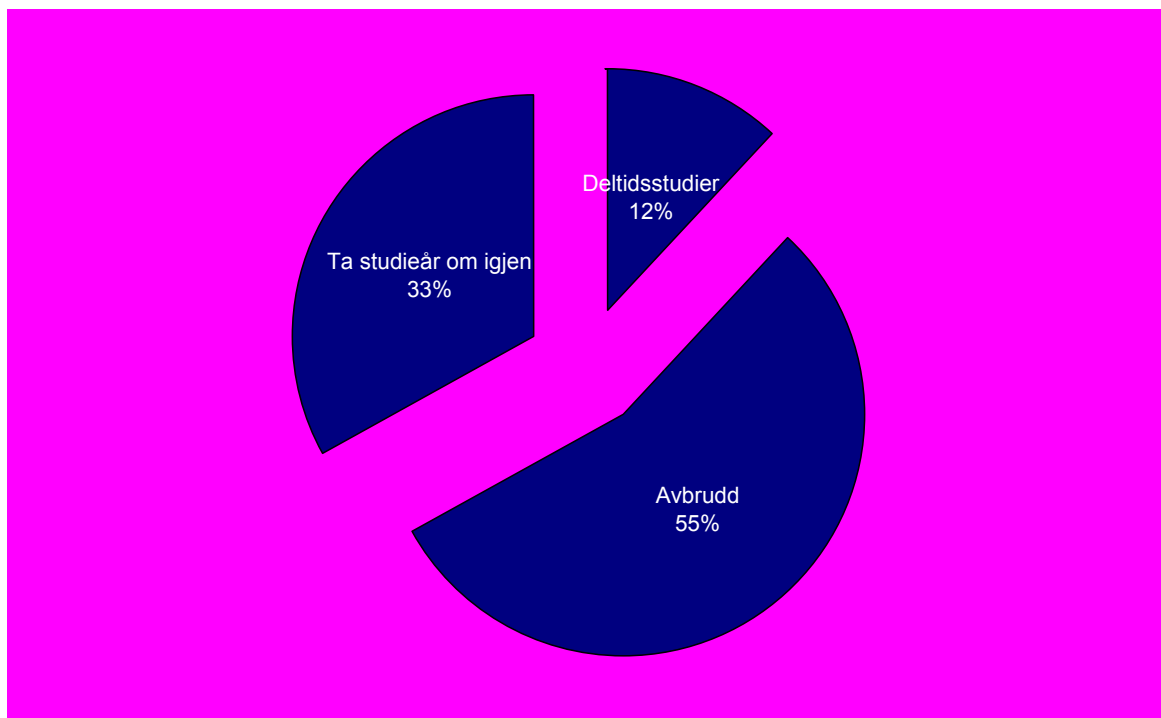
resterende av de som hadde fulgt normert studieprogresjon frem til det fjerde studieåret, 34 prosent, fortsatte å studere, og hadde da sannsynligvis ikke fullført.

13 prosent fullførte i løpet av det femte studieåret, det utgjorde 39 prosent av de som fortsatt var under utdanning 5 år etter studiestart. 6 år etter studiestart var derfor status at 48 prosent hadde fullført, 12 prosent hadde falt fra, 15 hadde gjort et omvalg, 12 prosent hadde ikke vitnemål og 13 prosent holdt fortsatt på med utdanningen. Selv med ett års forsinkelse, ser det dermed ut til å under halvparten av kullet har fullført allmennlærerutdanningen.

Forsinkelser

I figur 2.2 har vi belyst årsakene til studieforsinkelser blant de som var forsinket høsten 2002. Dette var altså studenter som enten hadde et midlertidig avbrudd, eller som ennå ikke hadde påbegynt det 4. studieåret denne høsten. Årsaken til forsinkelsen kunne være et midlertidig studieavbrudd, at man var deltidsstudent, eller at man måtte gå et studieår om igjen selv om man var heltidsstudent, eller en kombinasjon av den førstnevnte årsaken og en av de to sistnevnte årsakene. Figuren viser at 55 prosent av de som var forsinket, hadde hatt et midlertidig studieavbrudd. 12 prosent hadde ikke hatt et studieavbrudd, men hadde studert på deltid i deler av studiet. 33 prosent hadde ikke hatt et studieavbrudd, og hadde ikke vært deltidsstudent, men måtte allikevel ta et studieår om igjen.

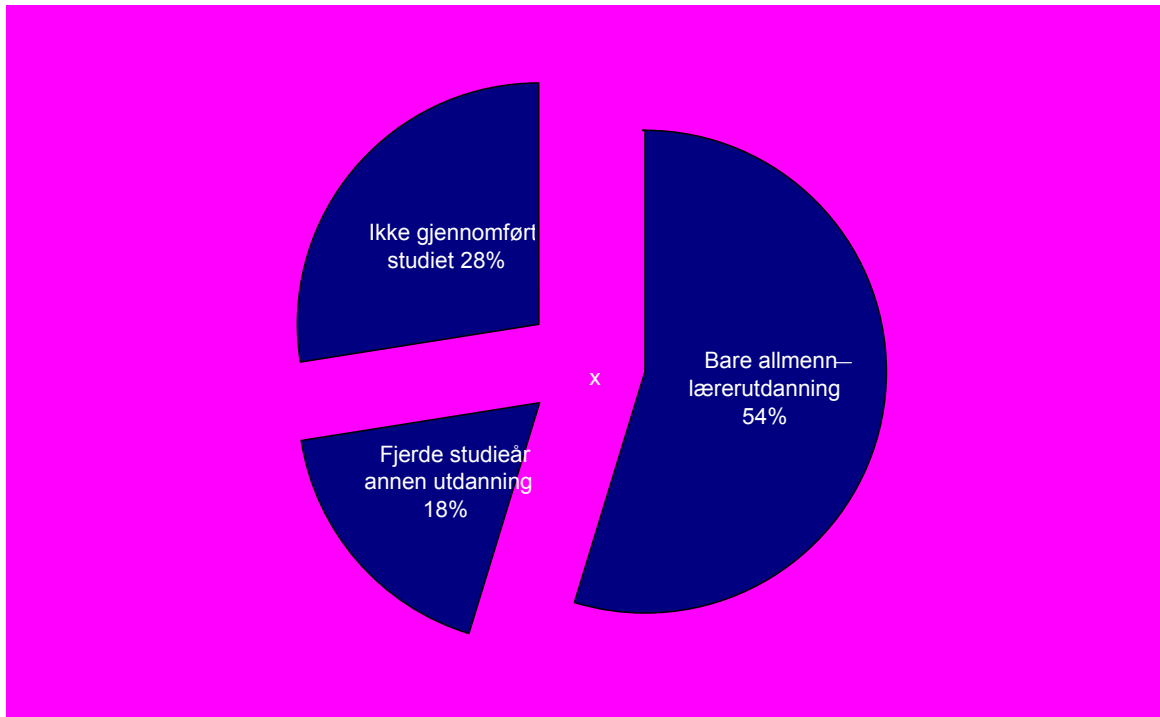
Figur 2.2 Årsaker til forsinkelse blant de som var forsinket høsten 2002

Hvor mange gjennomførte studiet

Figur 2.3 viser at totalt hadde 72 prosent av studentene gjennomført hele studiet høsten 2004, dvs påbegynt 4. studieår i allmennlærerutdanningen senest høsten 2004, eller hadde tatt 3. studieåret og deretter påbegynt annen antatt relevant høyere utdanning. 54 prosent hadde bare studert innenfor allmennlærerutdanningen, mens 18 prosent hadde tatt det siste studieåret som annen utdanning.

Figur 2.3 Prosentandel som gjennomførte studiet

Denne gjennomgangen har vist at den svake studiegjennomføringen i allmennlærerutdanningen har to hovedårsaker; at mange begynnerstudenter slutter i studiet, og at mange ikke blir registrert som fullført, på tross av at de har gjennomført hele studiet. Det siste kan i noen grad tenkes å være et registreringsproblem.

2.2 Studentenes bevegelser i utdanningssystemet

Selv om kursene i allmennlærerstudiet så vidt vi kjenner til formelt sett ikke kan godkjennes som en del av andre typer utdanning, kan det allikevel tenkes at de erfaringene man tar med seg har en viss nytte i det videre studieløpet også for de som velger å skifte til andre studier. Særlig relevant vil det kunne være dersom man heller velger å utdanne seg til lærer ved å ta cand.mag.-graden, eller å bli førskolelærer eller faglærer. For å belyse hvor mange som kan tenkes å ha nytte fra allmennlærerstudiet på en slik måte, har vi i dette avsnittet sett på studentenes bevegelser i utdanningssystemet enten de fortsatte i allmennlærerutdanningen, eller valgte et annet studium.

For å belyse dette, har vi i figur 2.4 sett på studentenes bevegelser mellom hovedkategorier av utdanning gjennom observasjonsperioden. "Annen pedagogisk utdanning" omfatter alle øvrige utdanninger innen fagfeltet "lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk" (NUS-kode 62, med unntak for 622)², mens annen høyere utdanning er alle andre fagfelt. Figuren viser bevegelsene til 1000 studenter i løpet av fem år, fra høsten 1999 til høsten 2004. De tre fullførte kategoriene vi benytter vil også kunne omfatte studenter som fortsatt er under utdanning, eller som er registrert ved et lærested. Poenget er her å få fram andelen som faktisk har fullført en utdanning på nivå 6 i forhold til dem som fortsatt er i utdanning og ikke har fullført.

År 2000 beskriver her hva studentene gjorde året etter at de hadde startet på allmennlærerutdanningen. Hvis vi inkluderer de som er i annen pedagogisk utdanning, er åtte av ti studenter fortsatt i gang med den utdanningen det er rimelig å forvente at de skulle ta, mens 7 prosent har gått til en annen høyere utdanning. Vi ser at allerede på dette tidspunktet har over 12 prosent forlatt utdanningssystemet, men det betyr ikke at de er ute av utdanning for alltid. Omtrent 25 prosent av dem som er ute det andre året er inne igjen fra og med det tredje, altså høsten 2001.

Høsten det tredje året (2001) har ytterligere 8 prosent av det opprinnelige kullet forlatt høyere utdanning, mens 3 prosent har vendt tilbake etter ett års fravær, slik at en av seks nå er utenfor utdanning. Av disse vendte imidlertid omlag 1/3 tilbake høyere utdanning høsten 2002. Det er også nå en liten overgang fra allmennlærerutdanning til annen høyere utdanning, men den gjelder nå bare 4 prosent av kullet.

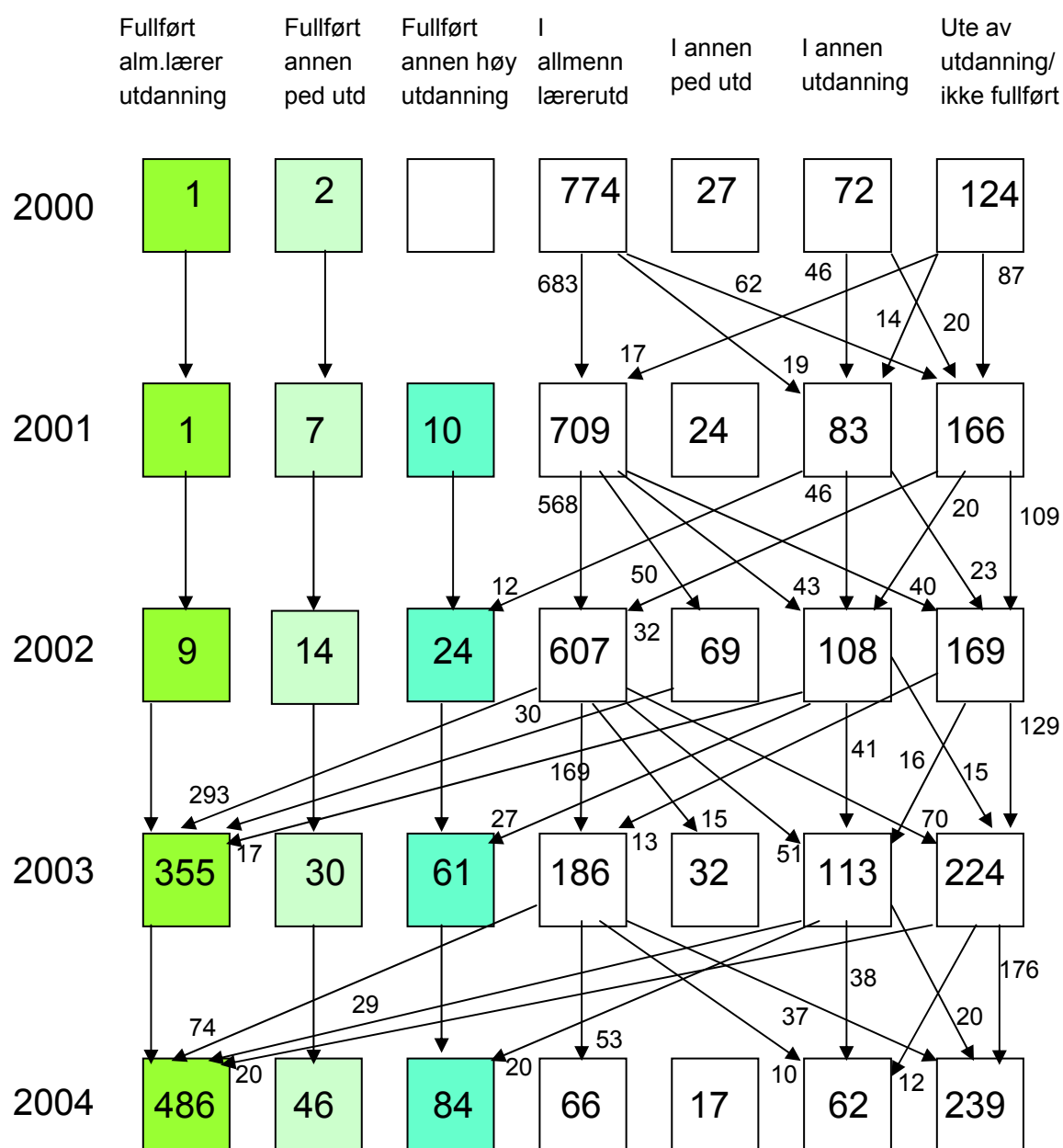
Høsten 2002, da man fortsatt skulle vært i allmennlærerutdanningen, var det 22 prosent som enten hadde tatt eller var i gang med annen pedagogisk utdanning eller annen høyere utdanning. Høsten 2004 var det 13 prosent som hadde fullført slik utdanning, mens 8 prosent fortsatt holdt på med slik utdanning.

² Dette omfatter førskolelærerutdanning, fag- og yrkeslærerutdanning og ulike pedagogikkutdanninger. Det vanligste er videreutdanning for allmenn- og førskolelærere (625101).

Figur 2.4 Allmennlærerstudentenes bevegelser fra høsten 1999 til høsten 2004

1000 allmennlærerstudenter på vei gjennom utdanningen

Begynnerstudenter fra høsten 1999

Høst 2004: 61,6 % har fullført med kompetanse på nivå 6; 14,5 % er fortsatt under utdanning; 23,9 % er ute av systemet.

2.3 Studieløpet

I dette avsnittet ser vi mer utfyllende på *hvordan* studentene gjennomførte studiet (se avsnitt 1.1); vi identifiserer ulike typer "studentkarrierer" med hensyn til avbrudd og studieløpets lengde, og med hensyn til hvor mange som tok det siste studieåret som annen pedagogisk utdanning eller annen høyere utdanning. Vi belyser også fullføringsgraden for de ulike typene av "studentkarrierer".

I tabell 2.1 har vist de 19 vanligste studieløpene, 92 prosent av studentene som gjennomførte studiet tilhørte en av disse kategoriene. Tabellen viser at nesten halvparten, 46,9 prosent, av studentene som gjennomførte hele studiet, hadde gjennomført det på 4 år innenfor allmennlærerutdanningen. Ytterligere 12,0 og 5,5 prosent hadde også gjennomført hele studiet innenfor allmennlærerutdanningen, men hadde brukt henholdsvis 5 og 6 år på studiet (og hadde ikke hatt avbrudd). Dette var de tre vanligste måtene å gjennomføre studiet på, og 63,8 prosent av studentene tilhørte en av disse kategoriene.

Tabell 2.1 Ulike studieløp. Prosent av studenter som gjennomførte studiet.

	Antall	Prosent	Kumulativ Prosent
4 år allmennlærer	545	46,9	46,9
5 år allmennlærer	140	12,0	58,9
6 år allmennlærer	64	5,5	63,8
3 år allmennlærer, 1 år annen pedagogisk utdanning	62	5,2	69,0
4 år allmennlærer, 1 år annen høyere utdanning	57	4,9	74,8
3 år allmennlærer, 1 år annen høyere utdanning	35	3,0	77,8
3 år allmennlærer	21	1,8	79,6
2 år allmennlærer, 1 år ute, 2 år allmennlærer	20	1,7	81,3
4 år allmennlærer, 1 år annen pedagogisk utdanning	16	1,4	82,6
5 år allmennlærer, 1 år annen høyere utdanning	12	0,8	83,4
4 år allmennlærer, 1 år ute, 1 år allmennlærerutdanning	12	1,2	84,6
3 år allmennlærer, 2 år annen høyere utdanning	11	0,9	85,5
4 år allmennlærer, 2 år annen høyere utdanning	10	0,9	86,4
5 år allmennlærer, 1 år annen pedagogisk utdanning	9	0,8	87,2
3 år allmennlærer, 3 år annen høyere utdanning	9	0,8	88,0
2 år allmennlærer, 1 år ute, 3 år allmennlærer	9	0,8	88,8
3 år allmennlærer, 1 år ute, 1 år allmennlærer	9	0,8	89,6
2 år allmennlærer, 1 år ute, 1 år allmennlærer	9	0,8	90,4
1 år allmennlærer, 1 år ute, 3 år allmennlærer	7	0,6	91,0
3 år allmennlærer, 2 år annen pedagogisk utdanning	5	0,4	91,4
3 år allmennlærer, 1 år annen pedagogisk utdanning, 1 år annen høyere utdanning	5	0,45	91,8
Andre forløp	96	8,3	100,0
Total	1 163	100,0	

I tabell 2.2 har vi først sett på andelen som har fullført de ulike typer av utdanning, for de 5 vanligste studieløpene. Høyest fullføringsgrad er det blant studenter som har vært fire år i allmennlærerutdanning og deretter ett år i annen pedagogisk utdanning. Av disse er 83 prosent allmennlærere etter fire år, mens 88 prosent har allmennlærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning etter fem år. Når andelen som har fullført øker fra år 4 til år 5 for denne gruppa, selv om de ikke er registrert i utdanning i det femte året, er det en indikasjon på at registreringen av fullført utdanning kan ha et etterslep og at vi dermed underrapporterer andelen som fullfører.

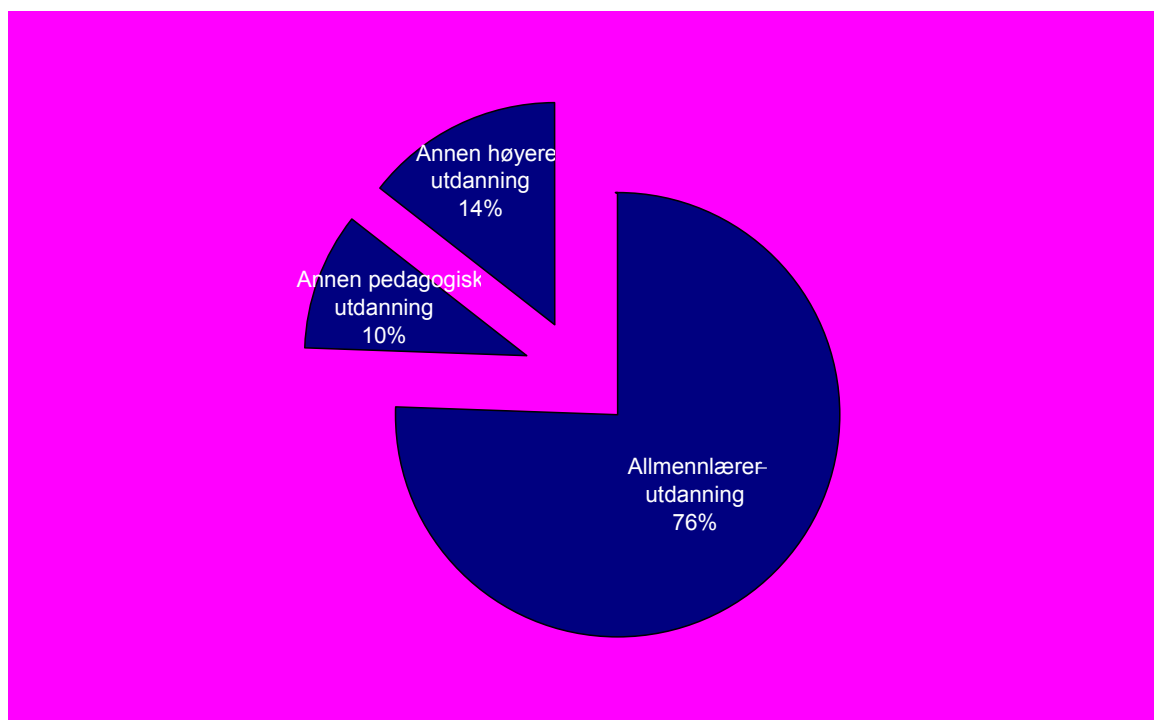
Tabell 2.2 Status fem år etter start på allmennlærerstudiet for studenter som følger de 5 vanligste forløpene (75 prosent av studentene som gjennomførte studiet).

Prosentandel som har fullført utdanning etter studieforløp. 5 vanligste forløp = 75 prosent av studentene.	Fireårig allmennlærer-utdanning, fullført innen 4 år	Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 4 år	Fireårig allmennlærer-utdanning, fullført innen 5 år	Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 5 år	Annen utdanning på nivå 6 enn lærer-utdanning innen 5 år	Annen utdanning lavere enn nivå 6 innen 5 år
4 år allmennlærer	83	83	87	88	1	0
5 år allmennlærer	0	2	60	61	1	1
6 år allmennlærer	0	0	0	6	5	0
3 år allmennlærer, 1 år annen pedagogisk utdanning	74	85	80	90	10	0
4 år allmennlærer, 1 år annen høyere utdanning	0	2	58	60	12	0

2.3.1 Det 4. studieåret

I figur 2.5 har vi fordelt studentene som gjennomførte studiet etter hvordan de tok det siste studieåret; som en del av allmennlærerutdanningen, som annen pedagogisk utdanning eller som annen høyere utdanning. Figur viser at 75,6 prosent gjennomførte studiet i sin helhet innenfor allmennlærerutdanningen. 14,3 prosent tok det siste studieåret som annen høyere utdanning, mens 10,1 prosent tok det siste studieåret som annen pedagogisk utdanning.

Figur 2.5 Det 4. studieåret

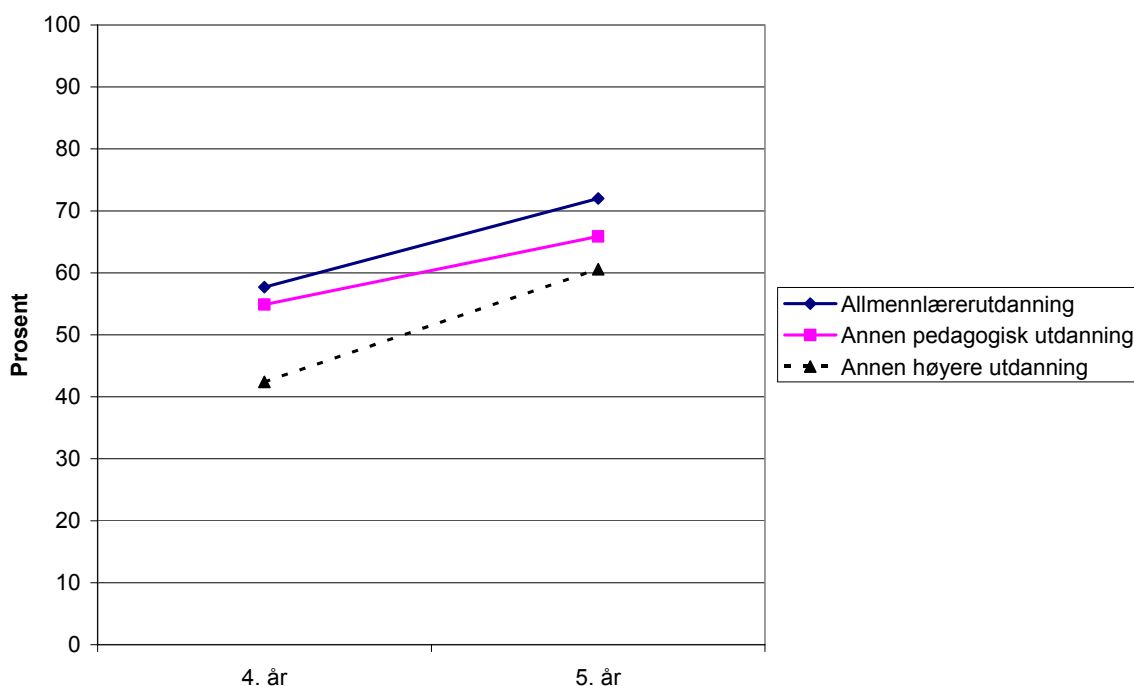

Fullføringsandelen

I figur 2.6 har vi sett på fullføringsandelen etter hvilket fag man valgte det 4. studieåret. For å rendyrke effekten av hvilket fag man valgte, og ikke sammenblende det med effekten av forsinkelser, har vi bare sett på de som hadde påbegynt det 4. studieåret høsten 2002 (82 tok annen pedagogisk utdanning og 66 tok annen høyere utdanning). Som en kanskje ville

forvente ser vi at fullføringsandelen var høyest for de som tok hele utdanningen innenfor allmennlærerutdanningen, noe lavere for de som tok det 4. studieåret som annen pedagogisk utdanning, og lavest for de som tok annen høyere utdanning det siste studieåret. Særlig ser vi at andelen i den siste gruppen som fullførte etter 4 år var lav, en høyere andel brukte altså ett ekstra år på å fullføre, enn i de to andre gruppene.

Figur 2.6 Fullføringsandel etter fag i 4. studieår.

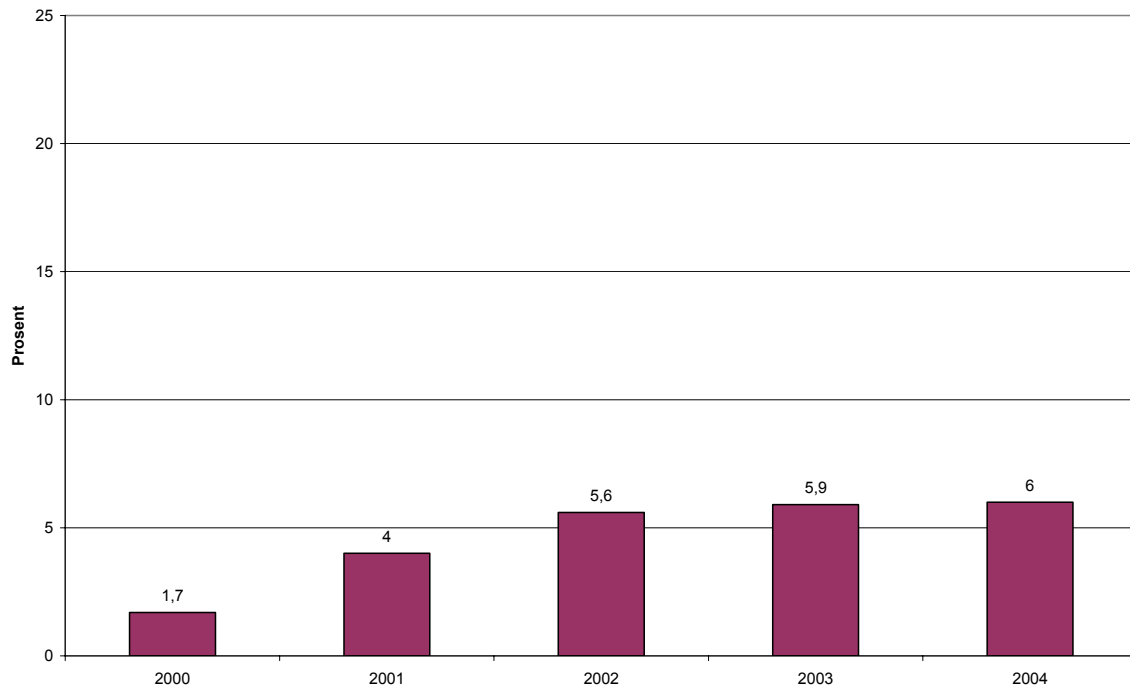
2.3.2 Avbrudd

Totalt fant vi at 8 prosent av de som hadde gjennomført studiet i løpet av observasjonsperioden, hadde hatt et avbrudd. Fullføringsandelen var bare litt lavere enn for de som ikke hadde hatt et avbrudd, og forskjellen var ikke signifikant.

2.4 Mobilitet mellom læresteder

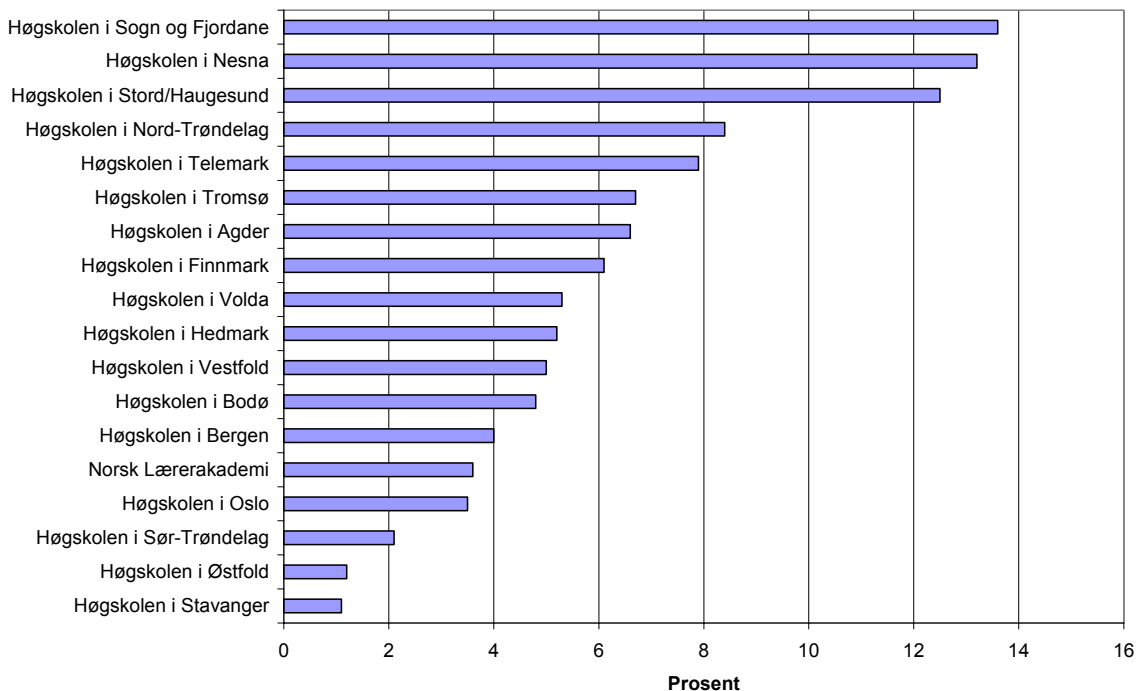
I figur 2.7 har vi sett på mobilitet mellom læresteder i allmennlærerutdanningen. Vi ser altså ikke på mobilitet knyttet til skifte av studie eller at man tar det 4. studieåret utenfor allmennlærerutdanningen. Figuren viser at det ikke er veldig stor mobilitet, totalt hadde bare 6 prosent av alle begynnerstudentene skiftet lærested, som en del av allmennlærerutdanningen.

Figur 2.7 Akkumulert mobilitet mellom læresteder i allmennlærerutdanningen

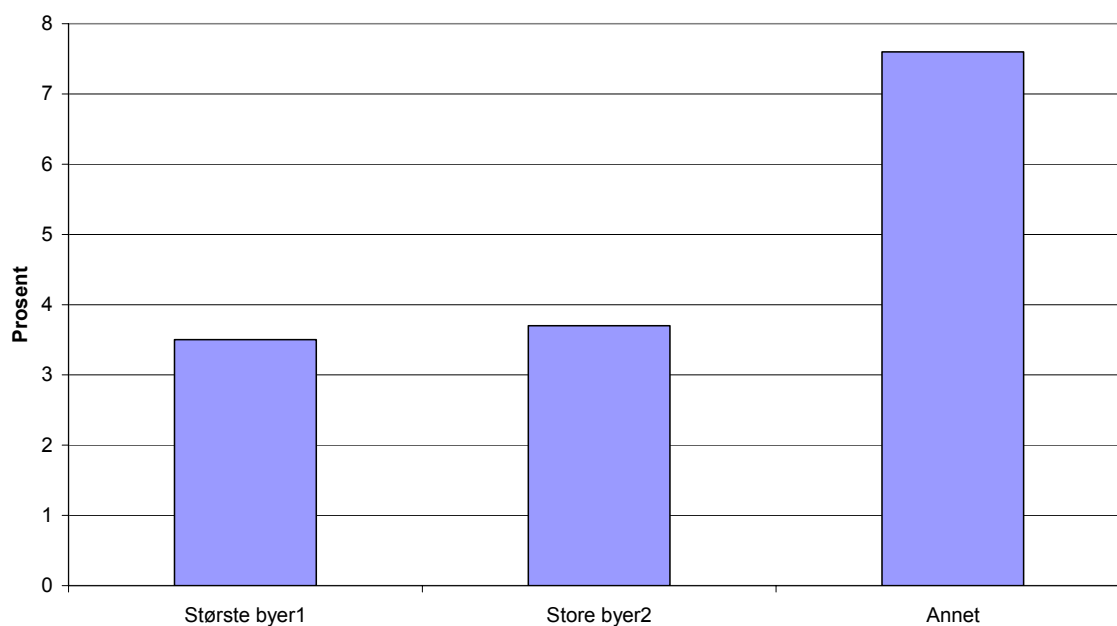
I figur 2.8 har vi sett på mobiliteten etter hvilket lærested man påbegynte utdanningen. Figuren viser at det var ganske stor variasjon mellom lærestedene. Vi ser at det var tre læresteder som skilte seg ut med spesielt høy mobilitet, høghskolene i Sogn og fjordane, Nesna og Stord/Haugesund.

Figur 2.8 Prosentandel som skiftet lærested, etter hvilket lærested man påbegynte utdanningen.

I figur 2.9 har vi sett på mobilitetsratene fordelt etter lærestedets sentralitet. Figuren viser at andelen som skiftet lærested var dobbelt så høy ved lærestedene som lå i de minste byene/tettstedene, enn ved de mer sentralt beliggende lærestedene, forskjellen var signifikant på 0,01%-nivå. Derimot var det liten forskjell mellom lærestedene som lå i de største og de nest-største byene.

Figur 2.9 Mobilitetsrater etter lærestedets sentralitet

1) Høgskolene i Oslo, Bergen og Sør-Trøndelag og Norsk Lærerakademi

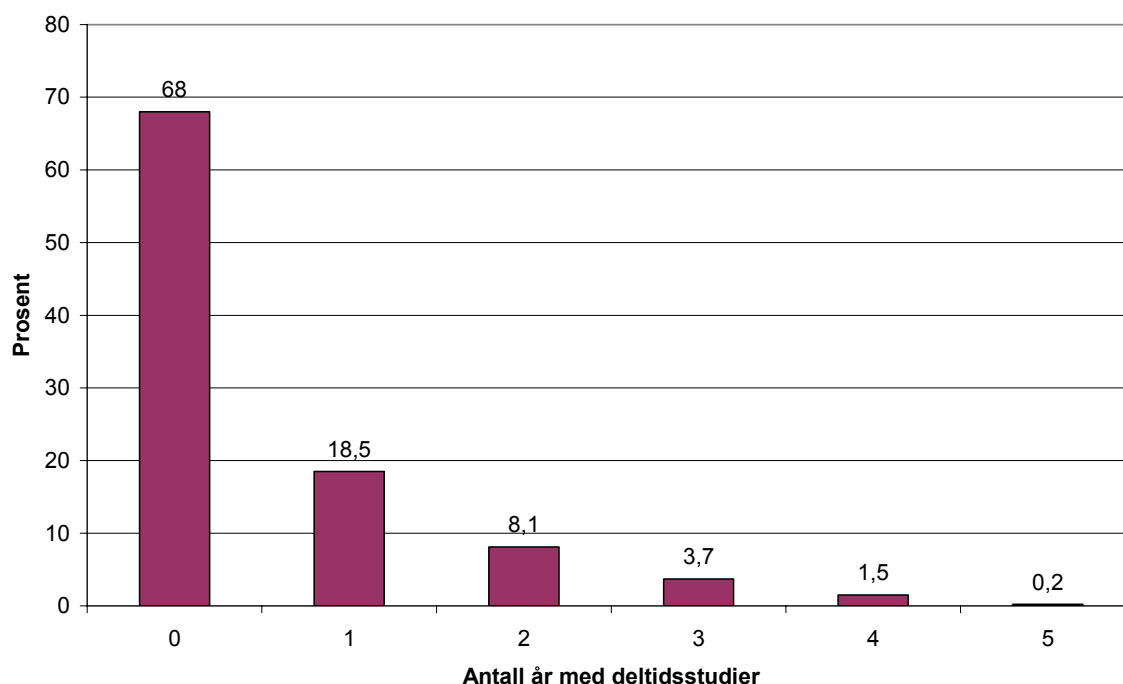
2) Høgskolene i Stavanger, Agder, Østfold og Tromsø

2.5 Deltidsstudier

I figur 2.10 har vi sett på prosentandel av studenter som var registrert som deltidsstudenter.³ Figuren viser at hele 32 prosent av studentene hadde vært registrert som deltidsstudenter i minst ett år. De fleste deltidsstudenter var registrert som deltidsstudent i bare ett år, det gjaldt 18,5 prosent.

På tross av at det bare er et fåtall læresteder som tilbyr tilrettelagte deltidsstudier, var det ved alle lærestedene noen som var registrert som deltidsstudenter. Tallene gir grunn til å stille spørsmålsteget ved om dette egentlig dreier seg om deltidsstudier. Ved Høgskolen i Bergen, som benytter FS, var for eksempel over 80 prosent av studentene regnet som deltidsstudenter det 2. studieåret. Det er mulig at tallene er kunstig oppblåst som følge av måten deltidsstudier registreres i FS-systemet, og studiestrukturen innenfor allmennlærerutdanningen.

Figur 2.10 Antall år registrert som deltidsstudent i allmennlærerutdanningen.

Høyere fullføring blant deltidsstudentene enn blant heltidsstudentene

Mens bare 39 prosent av heltidsstudentene er registrert med fullført allmennlærerutdanningen etter fem år, viser det seg at over 60 prosent av deltidsstudentene har nådd samme kompetanse. På den annen side registreres over 30 prosent av heltidsstudentene uten noen kompetanse og utenfor høyere utdanning fem år etter studiestart, mot bare 12 prosent av dem som har hatt ett eller flere år som deltidsstudenter. Grunnen til det svært overraskende resultatet må delvis ligge i ulike registreringsrutiner. Kan det være slik at heltidsstudenter i mindre grad enn deltidsstudenter registreres som ferdige det året de har fullført? At vi finner en særlig høy andel som har forlatt høyere utdanning uten å ha fullført blant heltidsstudentene er kanskje ikke så overraskende. Bak dette tallet antar vi at det ligger en høy andel som i realiteten har forlatt utdanningen etter kort tid, men som er registrert som studenter i opptil fem år. Det er grunn til å tro at disse har vært registrert som heltidsstudenter.

³ For studenter ved universiteter og høyskoler som leverer opplysninger via FS, er deltid definert som studenter med mindre enn 70 prosent studieprogresjon. For læresteder som leverer opplysninger via M-STAS, er deltid knyttet til egne studieprogram som er organisert som deltidsstudier.

3 Hvilken betydning har individkjennetegn

I dette kapitlet vil vi se nærmere på hvordan individkjennetegn påvirker gjennomføringen i allmennlærerutdanningen. Vi vil se på effekten av studentens geografiske tilknytning til lærestedet, sosial bakgrunn, kjønn, alder og opptaksgrunnlag.

Utvalgets sammensetning

I tabell 3.1 har vi først sett på utvalget sammensetning mht de kjennetegnene vi vil belyse effekten av. Av tabellen fremgår det at 71 prosent av utvalget var kvinner, at 71 prosent var 24 år eller yngre, at 54 prosent var registrert med andre studieretninger enn allmennfaglig studieretning i videregående skole og at 67 prosent av studentene hadde ikke foreldre med høyere utdanning.

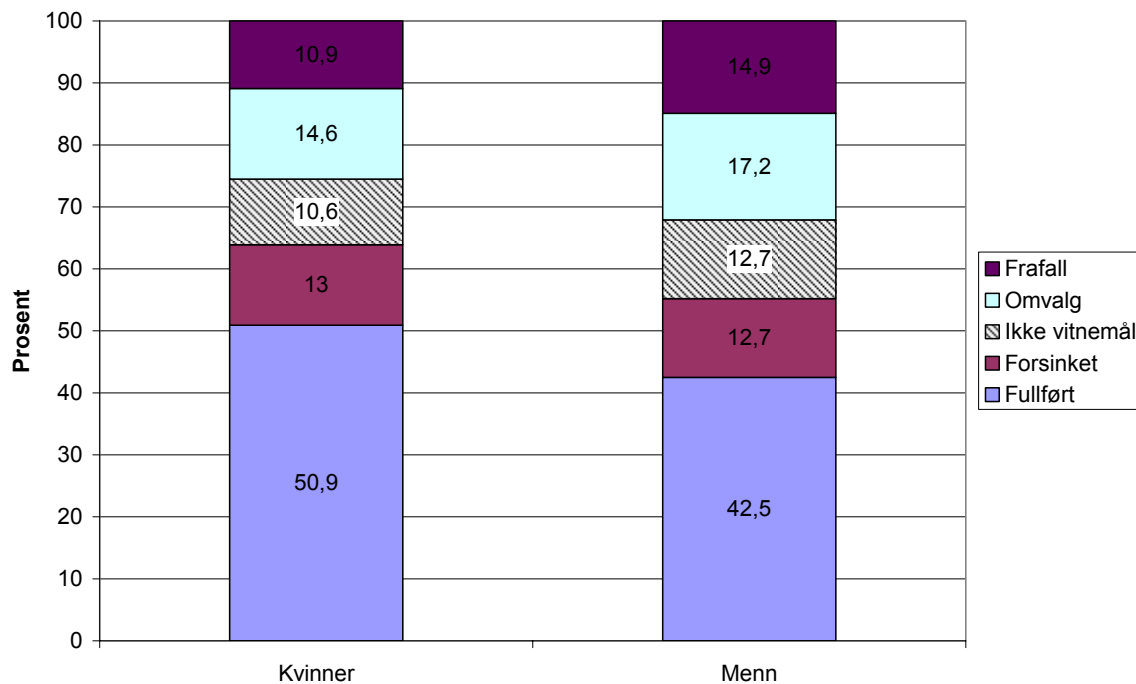
Tabell 3.1 Utvalgets sammensetning. Antall.

<i>Kjønns sammensetning:</i>	
Kvinner	1 146
Menn	471
<i>Alders sammensetning:</i>	
18-20	700
21-24	455
25-30	192
Over 30	270
<i>Foreldres høyeste utdanningsnivå:</i>	
Grunnskole	148
Videregående skole	937
Lavere grad	435
Høyere grad	81
Opplysning manglet	16
<i>Studieretning fra videregående skole:</i>	
Allmennfaglig studieretning	748
Andre studieretninger	869
<i>Bostedsregion:</i>	
Østlandet	598
Sørlandet	214
Vestlandet	309
Midt-Norge	162
Nord-Norge	274
Opplysning manglet	60

Gjennomføringsgraden signifikant høyere blant kvinner enn blant menn

Figur 3.1 viser at fullføringsgraden var høyere blant kvinner enn blant menn, forskjellen var signifikant på 0,01%-nivå. Forskjellen synes å ha flere årsaker, både frafall, omvalg og ikke vitnemål var mindre vanlig blant kvinner enn blant menn, forskjellen var imidlertid bare signifikant når det gjaldt frafall.

Figur 3.1 Status høsten 2004 etter kjønn. Prosent.

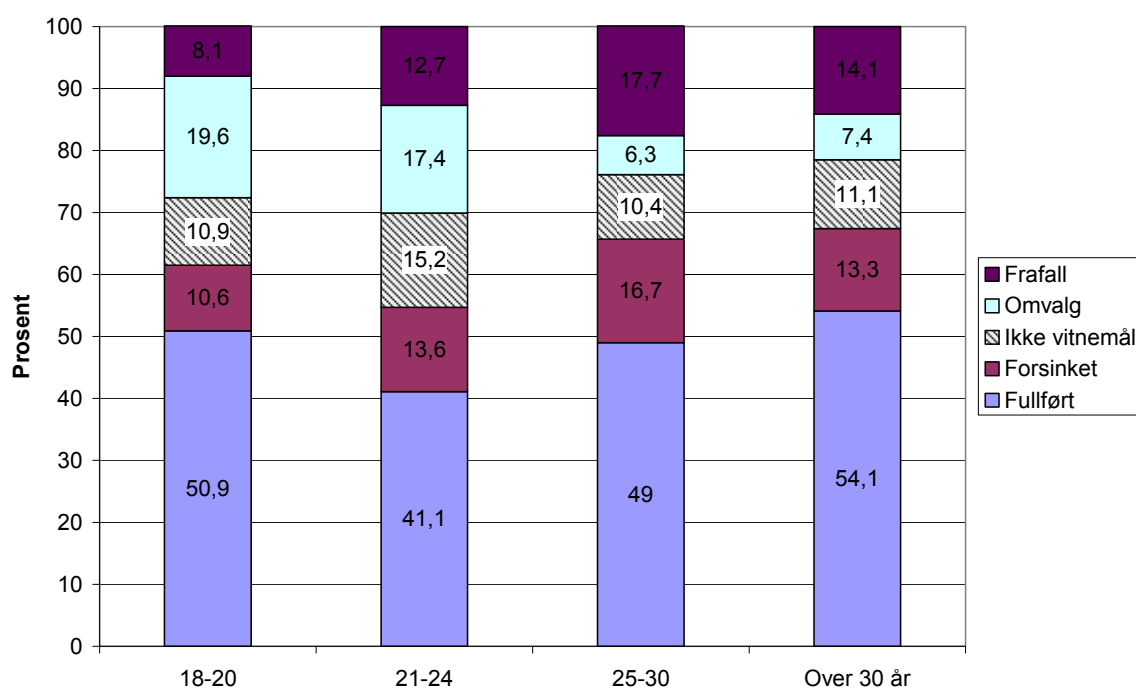

Gjennomføringsgraden høyest blant de yngste og blant de eldste

Figur 3.2 viser at gjennomføringsgraden først synker med alderen, for deretter å øke med alderen. Dette samsvarer forøvrig med Børing (2004). Dette mønsteret fremkommer som et resultat av at alder påvirker de ulike utfallsmulighetene ulikt. Særlig ser vi at alder har stor betydning for hyppigheten av omvalg; jo høyere alder jo færre omvalg. Forskjellen mellom aldersgruppene var signifikant på 0,01%-nivå. Det virker rimelig at de yngste i større grad enn de eldste tar seg råd til å bruke et ekstra studieår, og det er det som er hovedårsaken til at gjennomføringsgraden er høy blant de eldste studentene.

At gjennomføringsgraden er høy også blant de aller yngste studentene skyldes særlig at frafallet er lavt, men også at forsinkelser er relativt lite vanlig. Bare frafallet var imidlertid signifikant forskjellig mellom aldersgruppene (0,01%-nivå). Dette samsvarer forøvrig også med tidligere studier som har vist at de som begynner å studere svært tidlig er en spesielt godt motivert og kvalifisert gruppe studenter (Næss 2003).

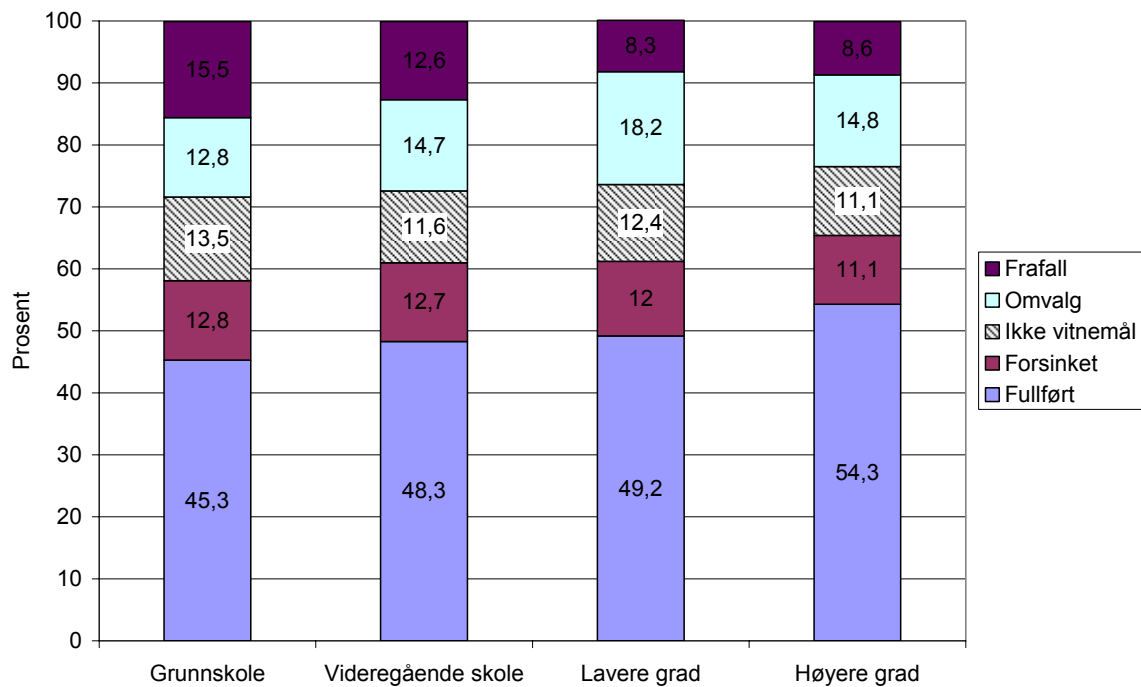
Figur 3.2 Status høsten 2004 etter aldersgruppe.

Høyest fullføringsandel blant studenter med akademikerforeldre

Figur 3.3 viser at fullføringsandelen økte med foreldrenes utdanningsnivå. I gruppen av studenter med minst en forelder som hadde høyere grads utdanning hadde 54 prosent fullført, mot 45 i gruppen av studenter hvor begge foreldrene bare hadde grunnskole. Forskjellen mellom gruppene var allikevel ikke signifikant. Det var særlig sannsynligheten for frafall som ble lavere jo høyere utdanningsnivå foreldrene hadde.

Figur 3.3 Status høst 2004 etter foreldrenes høyeste utdanningsnivå

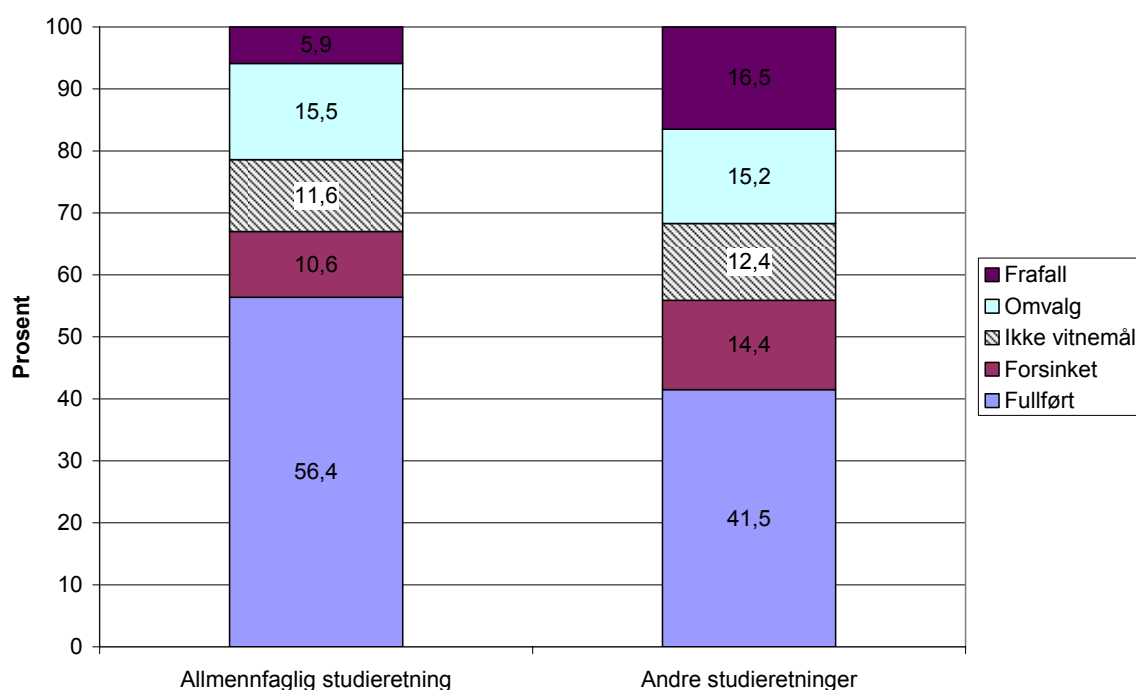

Studieretning fra videregående skole

Figur 3.4 viser at det hadde meget stor betydning for studiegjennomføringen hvilken studieretning man hadde fra videregående skole. Fullføringsandelen var betydelig høyere for de som hadde allmennfaglig studieretning, enn de som hadde andre studieretninger, forskjellen var signifikant på 0,01%-nivå.

Hovedårsaken til det var at frafallet var betydelig lavere blant de med allmennfaglig studieretning, enn blant de øvrige (signifikant forskjellig på 0,01%-nivå). Men også andelen som var forsinket var signifikant (0,05%-nivå) lavere blant de med allmennfaglig studieretning, enn blant de øvrige. Sannsynligheten for omvalg eller "ikke vitnemål" var derimot ikke signifikant forskjellig mellom de to gruppene.

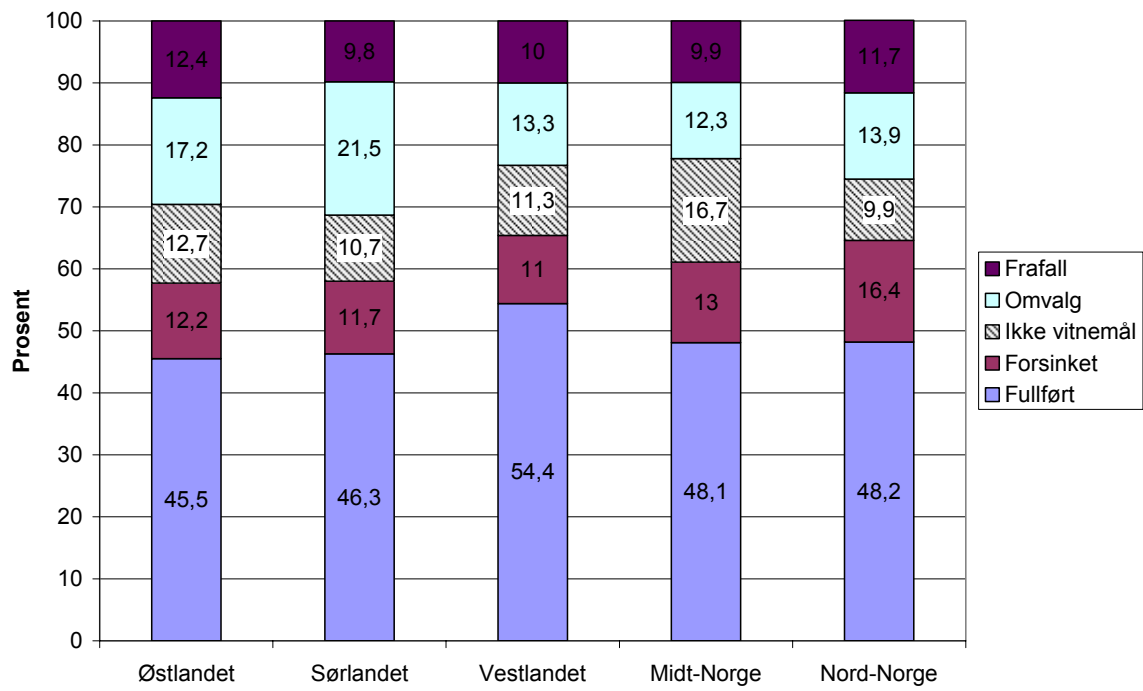
Figur 3.4 Studiegjennomføring etter studieretning fra videregående skole. Prosent.

Bostedsfylke

I figur 3.5 har vi sett på hvilken betydning hjemstedsregion hadde for studiegjennomføringen. Figuren tyder på at det er en regional tredeling mht studiegjennomføring; Vestlandet, Sørlandet/Østlandet og Midt-Norge/Nord-Norge. Vestlandet skiller seg mest ut fra de øvrige regionene, med en betydelig høyere fullføringsandel. Midt-Norge og Nord-Norge ligger på omtrent samme nivå, med en litt høyere fullføringsandel enn for Sørlandet og Østlandet, som også er på omtrent samme nivå. For Sørlandet og Østlandet henger den lave fullføringsandelen sammen med at andelen med omvalg er spesielt høy. At fullføringsandelen er høyere for Vestlandet enn for Midt-Norge/Nord-Norge skyldes særlig at andelen som var forsinket i studiet var lavere. Forskjellene i fullføringsandelen mellom regionene var imidlertid ikke signifikant.

Figur 3.5 Studiegjennomføring etter bostedsregion. Prosent.

4 Betydelig variasjon mellom læresteder

I dette kapitlet belyser vi om det er systematiske forskjeller i studiegjennomføringen mellom læresteder, og hva det eventuelt skyldes. Det kan være mange grunner til slike forskjeller, det kan for eksempel skyldes forskjeller i rekrutteringsgrunnlaget, og det kan skyldes kontekstuelle effekter knyttet til lærestedets beliggenhet og sentralitet mm. At gjennomstrømningen er svak for et lærested betyr ikke nødvendigvis at kvaliteten er svak.

I tabell 4.1 har vi først vist fordelingen på de ulike tilstandene høsten 2004, etter hvilket lærested man påbegynte utdanningen.⁴ Som vi så i avsnitt 2.4 var det relativt liten mobilitet mellom lærestedene, disse tallene vil derfor hovedsakelig gjenspeile gjennomstrømningen ved de enkelte lærestedene.

Tabell 4.1 Status høsten 2004 etter lærested de påbegynte utdanningen

Høgskole 1/10-1999	N	Fullført	Forsinket	Ikke vitnemål	Omvalg	Frafall
Høgskolen i Finnmark	66	47	21	6	14	12
Høgskolen i Tromsø	75	49	15	9	17	9
Høgskolen i Bodø	83	59	8	7	16	10
Høgskolen i Nesna	76	40	21	24	7	9
Høgskolen i Nord-Trøndelag	119	45	14	18	10	13
Høgskolen i Sør-Trøndelag	48	52	17	10	19	2
Høgskolen i Volda	75	52	15	11	12	11
Høgskolen i Sogn og Fjordane	59	56	17	15	9	3
Høgskolen i Bergen	99	68	8	2	15	8
Høgskolen i Stord/Haugesund	80	40	10	16	19	15
Høgskolen i Stavanger	88	40	11	9	25	15
Høgskolen i Agder	76	55	5	5	25	9
Høgskolen i Telemark	101	37	17	9	25	13
Høgskolen i Vestfold	119	45	7	20	21	7
Høgskolen i Hedmark	192	47	12	21	8	12
Høgskolen i Østfold	85	37	19	1	18	26
Høgskolen i Oslo	113	53	8	9	14	16
Norsk Lærarakademi	56	64	11	9	7	9
Alle	1 617	48	13	12	15	12

Tabellen viser at vi også når vi bruker registerstatistikk fra SSB finner betydelige forskjeller i fullføringsgraden mellom lærestedene. Lavest fullføringsandel finner vi for

⁴ Tallene viser fordelingen på tilstander uavhengig av hvilket lærested de studerte ved etter det første året. Andelen fullført ved de enkelte lærestedene omfatter altså også studenter som skiftet lærested og fullførte ved et annet lærested.

høgskolene i Telemark og Østfold, hvor bare 37 prosent var registrert som fullført. Også ved høgskolene i Nesna, Stord-Haugesund og Stavanger finner vi lav fullføringsandel, bare 40 prosent. Høyest fullføringsandel finner vi for Høgskolen i Bergen og Norsk Lærerakademi, hvor henholdsvis 68 og 64 prosent hadde fullført. Også høgskolene i Bodø, Sogn og Fjordane og Agder hadde relativt høy fullføringsandel, henholdsvis 59, 56 og 55 prosent.

Tabellen viser at det særlig var en høy andel med omvalg og frafall som var hovedproblemet ved de lærestedene som hadde svakest fullføringsandel. Det gjaldt særlig de to lærestedene med lavest fullføringsandel, høgskolene i Østfold og Telemark, samt Høgskolen i Stavanger, andelen med frafall og omvalg var henholdsvis 44, 38 og 40 prosent. Andelen "ikke vitnemål" var relativt lav ved disse lærestedene, den lave fullføringsandelen for disse lærestedene kan derfor neppe forklares ved manglende registrering av fullføring.

Også Høgskolen i Stord-Haugesund hadde en høy andel med frafall og omvalg, men ved dette lærestedet og ved Høgskolen i Nesna var det også en høy andel med "ikke vitnemål", henholdsvis 16 og 24 prosent. Også høgskolene i Hedmark, Vestfold og Nord-Trøndelag hadde høye andeler ikke vitnemål, henholdsvis 21, 20 og 18 prosent. Sammenlignet med de øvrige lærestedene var andelen "ikke vitnemål" meget høy ved disse lærestedene, og man kan kanskje stille et spørsmålstegn ved om det virker rimelig at det er så stor variasjon i denne andelen, eller om det kan tyde på at registreringen av fullføring er mangelfull ved enkelte læresteder.

De høgskolene som hadde høyest fullføringsandel, Høgskolen i Bergen og Norsk Lærerakademi, hadde både lav andel med frafall eller omvalg, lav andel som var forsinket og lav andel som ikke hadde vitnemål. Høgskolen i Sogn- og Fjordane som også hadde relativt høy fullføringsandel hadde lav andel med frafall og omvalg, mens de høye fullføringsandelen ved høgskolene i Bodø og Agder hadde sammenheng med at andelen som var forsinket eller ikke hadde vitnemål var lave.

Studiegjennomføringen best ved studier med karakterkrav

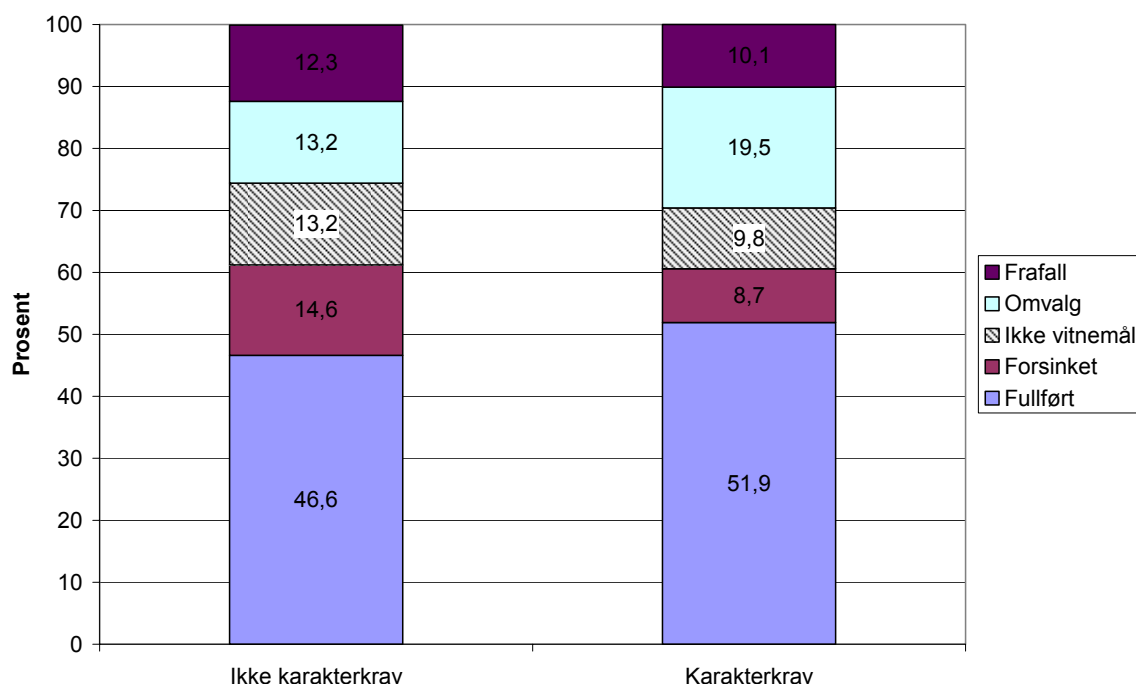
I figur 4.1 har vi sett på om det var noen sammenheng mellom studiegjennomføringen, og om lærestedet hadde et minstekrav til karakterer fra videregående skole ved opptak, eller ikke. Opplysninger om opptakskrav er innhentet fra Samordna Opptak.⁵ Læresteder som hadde opptakskrav for allmennlærerutdanningen i 1999 var høgskolene i Sør-Trøndelag, Bergen, Stavanger, Agder, Vestfold og Oslo.

Figuren viser at andelen som hadde fullført var betydelig høyere ved de lærestedene som hadde karakterkrav, enn ved de lærestedene som ikke hadde det, forskjellen var signifikant

på 0,01%-nivå. Figuren viser at årsaken til det var både færre forsinkelser (signifikant forskjellig på 0,01%-nivå), færre som ikke hadde vitnemål (signifikant forskjellig på 0,05%-nivå) og færre som hadde falt fra (ikke signifikant) ved de lærestedene som hadde karakterkrav, enn de lærestedene som ikke hadde det.

Høye inntakskarakterer var imidlertid ikke bare positivt; andelen som hadde tatt et omvalg betydelig høyere ved de lærestedene som hadde karakterkrav, enn de lærestedene som ikke hadde det, forskjellen var signifikant på 0,01%-nivå. Årsaken til det er sannsynligvis at gode karakterer fra videregående skole også betyr at man har mange muligheter til å påbegynne andre studier.

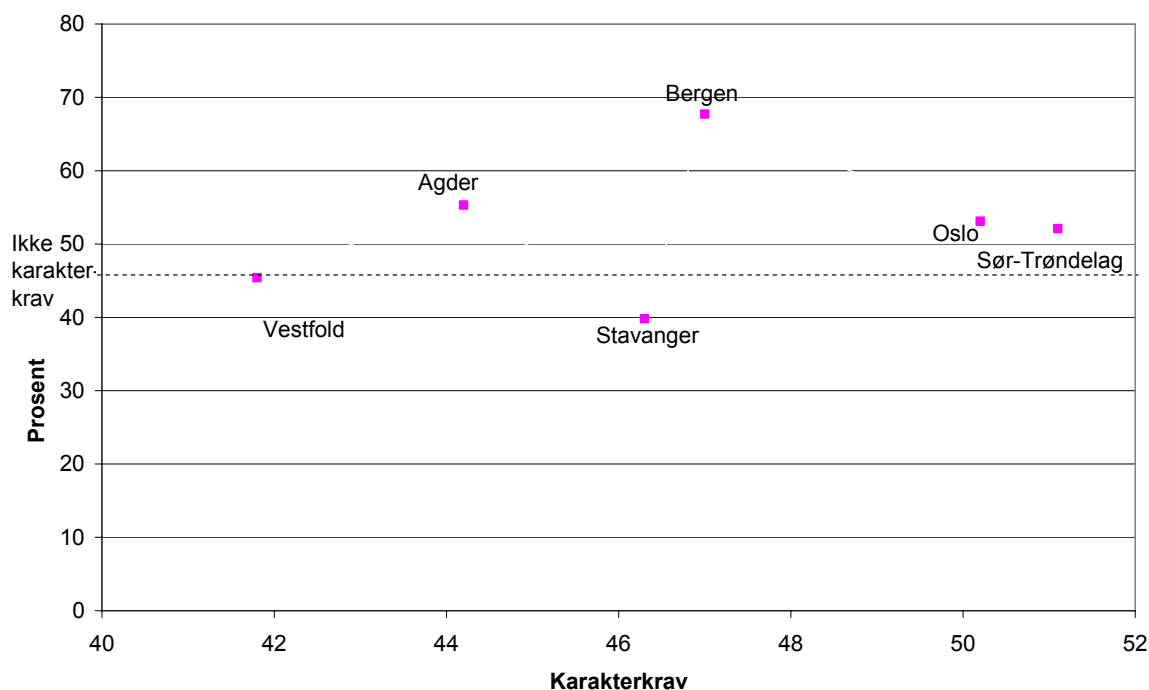
Figur 4.1 Status høsten 2004 etter lærestedets karakterkrav

I figur 4.2 har vi sett på sammenhengen mellom nivået på karakterkravet og fullføringsandelen. Vi finner imidlertid i liten grad noen tendens til at fullføringsandelen øker med nivået på karakterkravet. For Høgskolen i Stavanger ser vi også at fullføringsandelen var lavere enn ved lærestedene uten karakterkrav.

⁵ Vi har brukt opplysningene om karakterkrav som gjaldt for vara-opptak – ordinær kvote, for den generelle allmennlærerutdanningen. For høyskoler som har utdanningstilbud på ulike steder (Telemark og Hedmark), har vi brukt det laveste karakterkravet.

Figur 4.2 Fullføringsandel etter lærested rangert etter karakterkrav. Prosent.

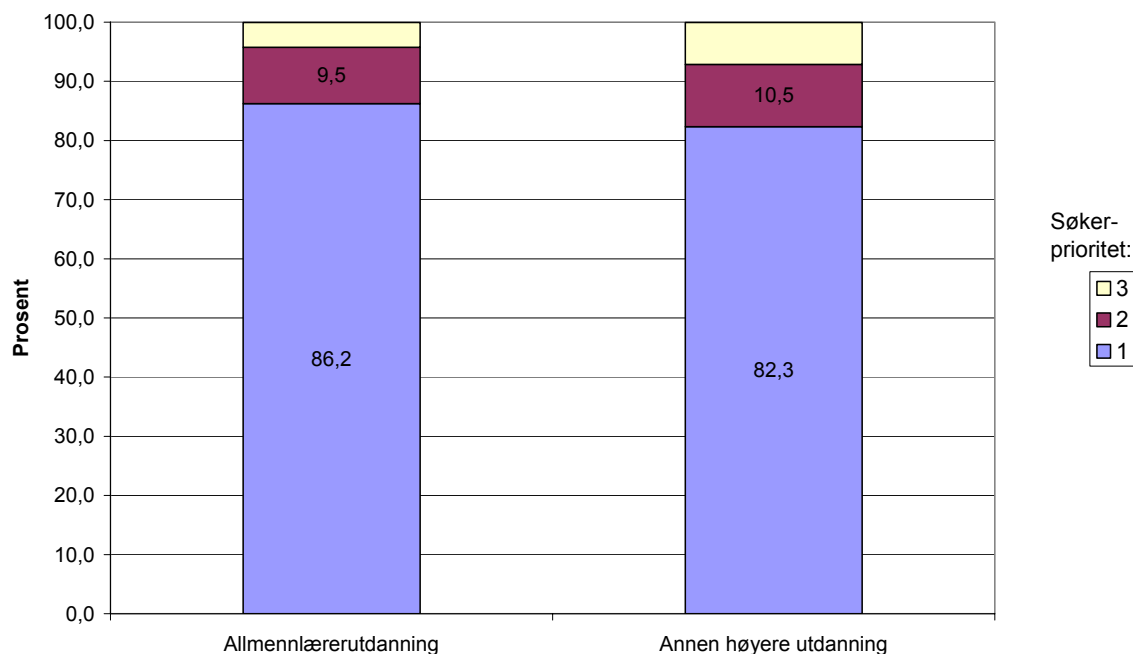

Søker-prioritet

For å belyse om de høye andelen med omvalg har sammenheng med at mange kanskje ikke har hatt allmennlærerutdanningen som sitt førstevalg, men valgt allmennlærerutdanningen fordi det har vært lett å komme inn på, har vi i figur 4.3 brukt opplysninger fra Samordna Opptak til å fordele de nye studentene i 2001 etter hvilken prioritet det studiet de møtte opp til, hadde.⁶ Figuren viser imidlertid at andelen av allmennlærerstudentene som hadde dette studiet som sitt førstevalg faktisk var noe høyere enn for andre studenter som påbegynte andre studier. Dette resultatet gir altså ikke noen grunn til å tro allmennlærerstudenter i utgangspunktet har vært mindre motiverte enn andre studenter.

⁶ Her har vi brukt data som NIFU STEP har fått tilgang til i et annet prosjekt, og som ikke er publisert andre steder.

Figur 4.3 Nye studenter etter søker-prioritet.

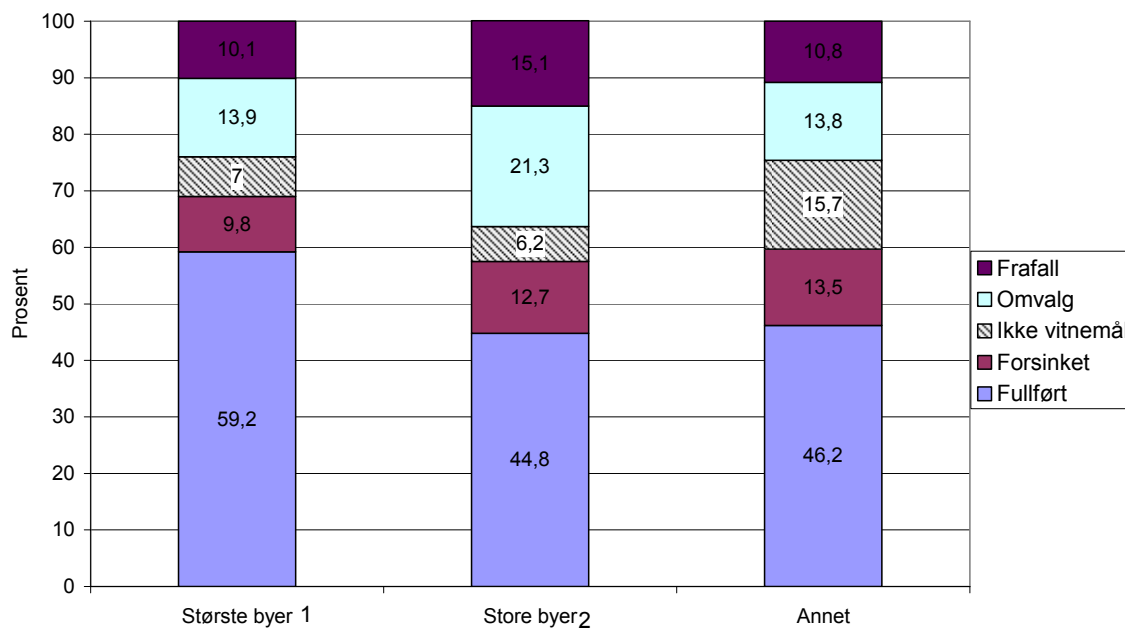
Kilde: Samordna Opptak

Region/sentralitet

I figur 4.4 har vi sett på om det var noen sammenheng mellom lærestedets sentralitet, og studiegjennomføringen, ved å gruppere lærestedene etter antall innbyggere i den byen eller tettstedet de lå. Figuren viser at fullføringsandelen var høyere ved lærestedene i de største byene enn ved de andre lærestedene, forskjellen mellom de minste og de største byene/tettstedene var signifikant på 0,01%-nivå.

Noen klar sammenheng mellom bystørrelse og studiegjennomføring var det allikevel ikke. Andelen som var forsinket var riktignok lavere jo større byen/tettstedet var, men forskjellen mellom de tre gruppene var ikke signifikant. Andelen med omvalg ved lærestedene i den mellomste gruppen var signifikant (0,01%-nivå) høyere enn ved de andre lærestedene, mens andelen i gruppen "ikke vitnemål" var signifikant (0,01%-nivå) lavere ved lærestedene i de minste byene/tettstedene enn ved de andre lærestedene. Når det gjaldt frafall, var det ikke noen signifikant forskjell mellom de tre gruppene.

Figur 4.4 Studiegjennomføring etter lærestedets sentralitet

1) Høgskolene i Oslo, Bergen og Sør-Trøndelag og Norsk Lærerakademi

2) Høgskolene i Stavanger, Agder, Østfold og Tromsø

5 Multivariat analyse

I dette kapitlet vil vi analysere hvordan lærestedsvariable og individkjennetegn simultant påvirket studiegjennomføringen for 1999-kullet. Studentenes kjennetegn kan ha betydning for preferanser med hensyn til lærested og lærestedsfaktorer, samtidig som ulike opptakskrav også kan skape seleksjon mellom lærestedene med hensyn til studentkjennetegn. Resultatene i de bivariate analysene foran gir derfor ikke nødvendigvis et korrekt uttrykk for hvilken effekt de ulike variablene reelt sett har på studiegjennomføringen, men kan være en sammenblanding av forskjellige individeffekter og lærestedeffekter. Ved å bruke multivariate analyseteknikker kan vi korrigere for slike sammenhenger og gi et mer korrekt bilde av hva den reelle effekten av de ulike variablene er.

Studiegjennomføringen kan grunnleggende sett betraktes som utfallet av tre suksessive valgsituasjoner: 1) fortsette i studiet eller ikke, 2) dersom man velger å fortsette, valg av studieintensitet og kontinuitet og 3) etter at man har gjennomført studiet, bestå eller ikke bestå.

Effekten av de ulike forklaringsvariablene kan være ulike og kanskje også motstridende på de forskjellige valgene. Personer med gode karakterer fra videregående skole vil for eksempel ha gode forutsetninger for å gjennomføre studiet, men har også større muligheter til å skifte studie enn studenter med svake karakterer. Opptakskrav vil derfor kanskje bety mer for studiegjennomføringen enn det man kan få inntrykk av dersom man bare betrakter effekten på det endelige sluttresultatet, og slike nyanser er det viktig å få frem av hensyn til å kunne skape innsikt i hva de ulike faktorene betyr for god studiegjennomføring.

Vi har derfor valgt å foreta en trinnvis estimeringsprosedyre tilsvarende den valgstrukturen vi har skissert over. Vi foretar altså først en estimering av sannsynligheten for omvalg og frafall for hele utvalget. Dersom man ikke falt fra eller foretok et omvalg, har vi så estimert sannsynligheten for avbrudd, samt å måtte ta et studieår om igjen før studiet var gjennomført selv om man var heltidsstudent. I den tredje og siste estimeringen har vi så estimert sannsynligheten for fullføring, gitt at man hadde gjennomført studiet, det vil si påbegynt det 4. studieåret.

Som estimeringsmetode har vi brukt logit-analyse. I den første estimeringen har vi brukt multinomisk logit-analyse hvor vi estimerer sannsynligheten for frafall og omvalg simultant. I de to siste analysene har brukt binomisk logit-analyse hvor vi bare ser på en utfallsmulighet av gangen. I estimeringen har vi tatt hensyn til at det kan være uobserverte kontekstuelle effekter knyttet til lærested, ved å bruke robuste standardavvik. Slike effekter kan medføre at vanlig logit-analyse vesentlig overestimerer signifikansnivåene.

Forklaringsvariable

Arbeidstid i 1999: 0=ikke arbeid, 1=0-19 timer, 2=20-30 timer, 3=over 30 timer

Hjemstedets (bostedskommune i 1999) sentralitet: 1=Spredtbygd' 2 'Tettsted' 3 'Mindre by' 4 'Storby' 5 'Utlandet'.

Lærestedets (det lærestedet man påbegynte utdanningen) sentralitet: 2 = Høgskolene i Oslo, Bergen og Trondheim og Norsk Lærerakademi, 1 = Høgskolene i Stavanger, Agder, Østfold og Tromsø, Bodø, 0 = andre kommuner

Alder: referansegruppe = 18 – 20 år

Frafall og omvalg

Tabell 5.1 viser resultatene fra den første estimeringen, effekten på sannsynligheten for frafall og omvalg. Når det gjaldt sannsynligheten for frafall, fant vi at deltidsstudenter hadde signifikant lavere sannsynlighet for frafall enn heltidsstudenter. Som i den bivariate analysen fant vi også at studenter som hadde allmennfaglig studieretning i videregående skole hadde lavere sannsynlighet enn studenter som kom fra andre studieretninger. Hva effekten av deltid kan skyldes er som tidligere nevnt uklart. At det å allmennfaglig studieretning har betydning kan skyldes at det er de som har best forutsetninger for studier. I en tidligere undersøkelse av universitetsstudenter fant man at frafallet var størst blant de som lyktes dårligst med studiene (Hovdhaugen & Aamodt 2005).

Mens vi i den bivariate analysen ikke fant noen signifikant effekt av lærestedets sentralitet på sannsynligheten for frafall, fant vi nå at frafallet var signifikant større jo mer sentralt lærestedet var. Vi fant også at antall arbeidstimer økte sannsynligheten for frafall.

Når det gjelder omvalg fant vi langt flere signifikante effekter. Å være deltidsstudent og å ha allmennfaglig studieretning minsket sannsynligheten for omvalg. Andre individkjennetegn som reduserte sannsynligheten var å være i aldersgruppen 25 – 30 år, å være gift og å ha barn. En mulig forklaring til det kan være at dette er kjennetegn som gjør at en ønsker å gjøre seg raskt ferdig med studiene slik at man raskt kan begynne å tjene penger, og derfor ikke ønsker å kaste bort studieår ved å ta et omvalg. Et individkjennetegn som økte sannsynligheten for omvalg, var det å ha hatt arbeid ved studiestart.

Også når vi korrigererte for individkjennetegn og uobserverte kontekstuelle effekter fant vi at opptakskrav signifikant økte sannsynligheten for omvalg. Derimot fant vi nå ikke noen signifikant effekt av sentralitet.

I hovedsak har vi fått samme resultater som i de bivariate analyser, det er allikevel noen forskjeller. Vi fant nå ikke noen signifikant forskjell mellom menn og kvinner. Videre fant vi ingen signifikant effekt av alder på frafall. Derimot fant vi nå at det å ha allmennfaglig

studieretning økte sannsynligheten for omvalg, mens vi i den bivariate analysen ikke fant noen signifikant effekt av det.

Tabell 5.1 Logistisk regresjonsanalyse av sannsynligheter for frafall og omvalg. Signifikansnivåer beregnet ved hjelp av robuste standardavvik.

	Frafall	Omvalg
Konstant	-2,200**	-1,192**
Kjønn (mann=1)	0,330	0,176
Alder 21-24	0,143	-0,234
Alder 25 – 30	0,525	-0,865**
Alder over 30	0,337	-0,276
Deltidsstudent (=1)	-1,687**	-1,677**
Allmennfaglig studieretning i videregående skole (=1)	-1,028**	-0,285**
Flyttet til annet fylke (=1)	-0,010	-0,035
Gift (=1)	-0,436	-1,542**
Hadde barn 6 år eller yngre (=1)	0,060	-0,455**
Foreldre med høyere utdanning (=1)	0,329	-0,046
Antall arbeidstimer pr. uke i 1999	0,139	0,215**
Hjemstedets sentralitet	0,113*	-0,018
Karakterkrav (=1)	0,017	0,861**
Lærestedets sentralitet	0,482**	0,219
<i>Modell statistikk:</i>		
Log pseudolikelihood	-1110,459	
N	1 617	

* = signifikant på 0,05%-nivå, **=signifikant på 0,01%-nivå

Forsinkelse

I neste trinn så vi på sannsynligheten for avbrudd og å måtte ta et studieår om igjen, for de som gjennomførte studiet. Resultatet fra denne analysen er vist i tabell 5.2. Når det gjaldt avbrudd, fant vi bare to signifikante effekter; sannsynligheten for avbrudd var mindre for menn enn for kvinner, mens den var høyere for aldersgruppen 21 - 24 år enn for aldersgruppen 18 – 20 år (referansegruppen).

Når det gjaldt sannsynligheten for å bli forsinket fordi man måtte ta et studieår om igjen, fant vi at sannsynligheten var lavere for menn enn for kvinner, høyere for aldersgruppen 21 – 24 år enn for aldersgruppen 18 – 20 år, lavere for studenter med allmennfaglig studieretning, enn for andre studenter, og at den var lavere jo mer sentralt lærestedet var. Når det gjelder kjønnsforskjellen, samsvarer resultatene forøvrig med Næss (2006), som fant at kvinner generelt var mer forsinket i høyere utdanning, enn menn.

Tabell 5.2 Logistisk regresjonsanalyse av sannsynligheter for avbrudd og å ta studieår om igjen. Signifikansnivåer beregnet ved hjelp av robuste standardavvik.

	Avbrudd	Ta studieår om igjen
Konstant	-1,660**	-1,534**
Kjønn (mann=1)	-0,390*	-0,726**
Alder 21 – 24	0,457*	0,626**
Alder 25 – 30	-0,403	-0,130
Alder over 30	-0,300	0,396
Deltidsstudent (=1)	0,022	-0,003
Allmennfaglig studieretning i videregående skole (=1)	0,090	-0,277*
Flyttet til annet fylke (=1)	-0,183	0,069
Gift (=1)	0,023	0,038
Hadde barn 6 år eller yngre (=1)	0,384	0,057
Foreldre med høyere utdanning (=1)	-0,244	-0,211
Antall arbeidstimer pr. uke i 1999	0,104	0,036
Hjemstedets sentralitet	0,009	-0,031
Karakterkrav (=1)	-0,432	-0,320
Lærestedets sentralitet	0,189	-0,594*
<i>Modell statistikk:</i>		
Log pseudolikelihood	-483,45	-389,39
N	1 182	1 182

* = signifikant på 0,05%-nivå, **=signifikant på 0,01%-nivå

Fullføring

I det tredje og siste trinnet har estimert hvordan de ulike variablene påvirket sannsynligheten for fullføring, gitt at man har gjennomført studiet. I denne estimeringen har vi bare estimert sannsynligheten for å fullføre det året man gjennomførte studiet, gitt at man hadde fulgt normert studieprogresjon.

Resultatene er vist i tabell 5.3. Vi fant flere signifikante individeffekter; sannsynligheten for fullføring var signifikant lavere i aldersgruppen 21 – 24 år enn i aldersgruppen 18 – 20 år, mens det å ha allmennfaglig studieretning fra videregående skole og å være gift økte sannsynligheten signifikant. Vi fant ingen signifikante effekter av læresteds-variablene.

Tabell 5.3 Logistisk regresjonsanalyse av sannsynlighet for fullføring, gitt at man hadde gjennomført studiet på normert tid. Signifikansnivåer beregnet ved hjelp av robuste standardavvik.

	B
Konstant	0,018
Kjønn (mann=1)	-0,160
Alder 21 – 24 år	-0,733**
Alder 25 – 30 år	-0,488
Alder over 30 år	-0,286
Deltidsstudent (=1)	0,430
Allmennfaglig studieretning i videregående skole (=1)	0,418**
Flyttet til annet fylke (=1)	-0,139
Gift (=1)	0,650**
Hadde barn 6 år eller yngre (=1)	-0,274
Foreldre med høyere utdanning (=1)	0,215
Antall arbeidstimer pr. uke i 1999	-0,055
Hjemstedets sentralitet	-0,007
Karakterkrav (=1)	-0,076
Lærestedets sentralitet	0,202
<i>Modell statistikk:</i>	
Log pseudolikelihood	-651,61
N	1 004

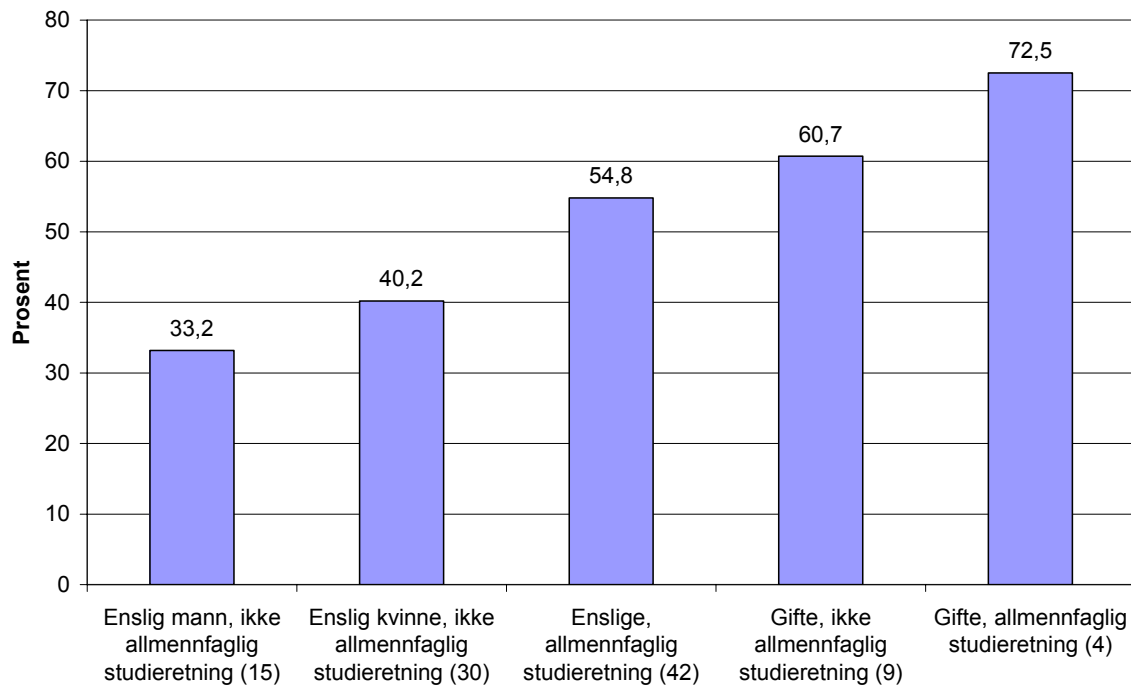
* = signifikant på 0,05%-nivå, **=signifikant på 0,01%-nivå

Individ-kjennetegn hadde meget stor betydning for studiegjennomføringen

For å anskueliggjøre hvor mye individvariable betyr for studiegjennomføringen, har vi i figur 5.1 vist andelen som fullførte fordelt mht to viktige kjennetegn; opptaksbakgrunn fra videregående skole, kjønn og sivilstatus. Tallene i parentes er andelen av utvalget i de ulike gruppene.

Figuren viser at studiegjennomføringen i meget stor grad avhenger av individkjennetegn. Av enslige menn som ikke hadde allmennfaglig studieretning som opptaksbakgrunn hadde bare 33 prosent fullført. I den andre yttergruppen, personer med allmennfaglig studieretning som var gift, var andelen som hadde fullført over dobbelt så stor, 72,5 prosent.

Figur 5.1 Prosentandel som fullførte på normert tid, etter opptaksbakgrunn fra videregående skole, kjønn og sivilstatus.

Oppsummering

Bedømt ut i fra det vi har opplysninger om gir analysen gjennomgående et bilde av at studiegjennomføringen i allmennlærerutdanningen er noe som først og fremst avhenger av studentenes egne valg og forutsetninger. Som vi har sett er det meget store forskjeller i studentgjennomføringen for ulike grupper av studenter med ulik bakgrunn og ulike kjennetegn.

Mens vi i kapittel 4 fant at studiegjennomføringen var best ved sentralt beliggende læresteder med opptakskrav, har vi her motsatt funnet at opptakskrav og sentralitet hadde en negativ effekt på studiegjennomføringen. Det økte sannsynligheten for frafall og omvalg, men hadde ingen signifikant effekt på sannsynligheten for fullføring, gitt at man gjennomførte studiet.

En sannsynlig forklaring til at dette er at opptakskrav og sentralitet øker studentens valgmuligheter med hensyn til alternativt å begynne å jobbe, eller skifte til et annet studium. Dersom det er riktig, betyr det videre at bedre studiegjennomføring ved sentralt beliggende læresteder med opptakskrav enn ved andre læresteder kan forklares ved at disse lærestedene tiltrekker seg mer kvalifiserte og motiverte studenter, og betyr ikke nødvendigvis at kvaliteten og effektiviteten i selve utdanningen er bedre ved disse lærestedene enn ved de andre lærestedene.

6 2003-kullet

I dette kapitlet vil vi se på studiegjennomføringen for 2003-kullet. Disse studentene er riktignok bare fulgt ett år, frem til høsten 2004, men begynnerfasen i et studie er alltid en spesielt viktig fase, og vi kan kartlegge avbrudd, studieforsinkelser og avlagte studiepoeng. På bakgrunn av det vil vi blant annet belyse om kvalitetsreformen har hatt noen effekt på studiegjennomføringen.

Et annet tema vi vil se spesielt på, er studiegjennomføringen for de som ble tatt opp på grunnlag av realkompetanse. Helland (2005) fant at studenter opptatt på basis av realkompetanse generelt klarte seg like bra i høgskolestudiene som andre studenter, vi vil se om dette også gjelder allmennlærerutdanningen.

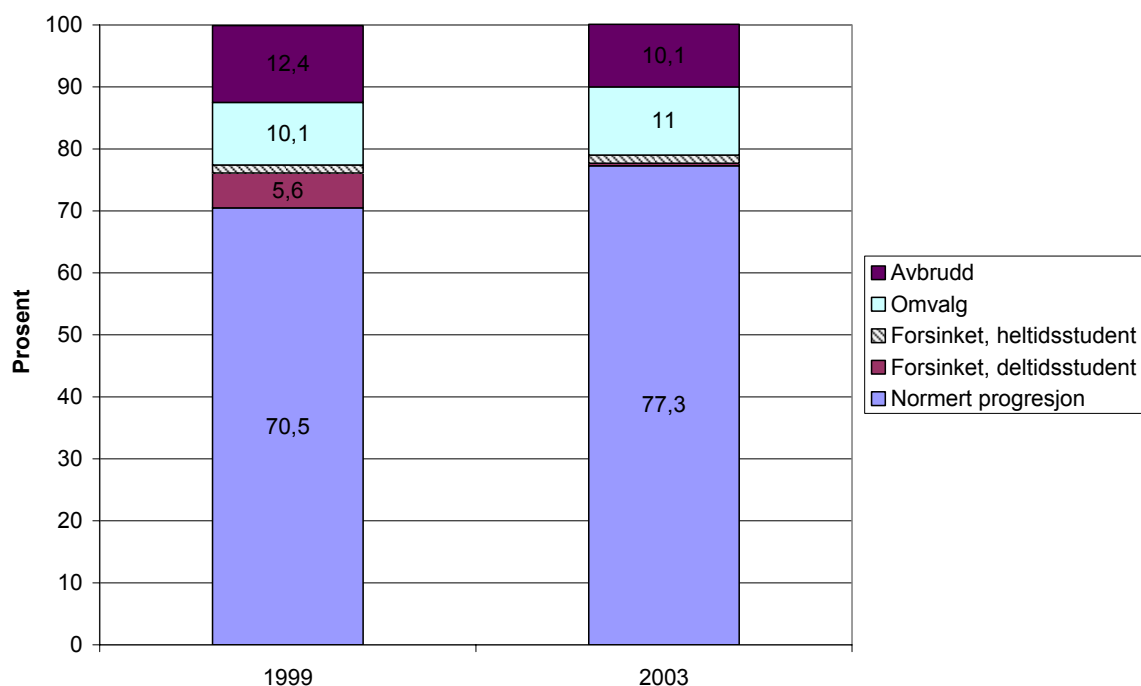
6.1 Effekten av kvalitetsreformen

I dette avsnittet vil vi belyse om kvalitetsreformen har hatt noen effekt på studiegjennomføringen i allmennlærerutdanningen. Figur 6.1 som viser andelen som fortsatt var student, eventuelt forsinket, blant begynnerstudenter i 1999 og 2003 kan tyde på at det har vært en viss bedring av studiegjennomstrømningen etter kvalitetsreformen. Andelen som var i rute i henhold til normert studieprogresjon etter ett år økte fra 71 til 77 prosent. Resultatene samsvarer med resultatene i en ny rapport fra NIFU STEP, som viser at kvalitetsreformen generelt synes å ha ført til en viss forbedring i studiegjennomstrømningen i høyere utdanning (Hovdhaugen & Aamodt 2006).

Det var imidlertid særlig andelen av deltidsstudenter som ikke gikk videre til neste studieår som ble redusert. Før kvalitetsreformen var denne andelen 5,6 prosent, etter kvalitetsreformen 0,4 prosent. Andelen som var forsinket ble signifikant (0,01%-nivå) lavere etter kvalitetsreformen. I avsnitt 2.5 fant vi imidlertid at deltidsstudentene faktisk hadde bedre studieprogresjon enn heltidsstudentene, om dette faktisk er uttrykk for en forbedring er derfor usikkert.

Men det har også vært en liten men signifikant (0,05%-nivå) reduksjon i andelen som hadde avbrudd etter første studieår, fra 12,4 til 10,1 prosent. Imidlertid var det også en liten økning i andelen med omvalg, den samlede nedgangen i andelen som sluttet i lærerutdanningen (avbrudd + omvalg) var derfor ikke signifikant.

Figur 6.1 Studieprogresjon første studieår før og etter kvalitetsreformen

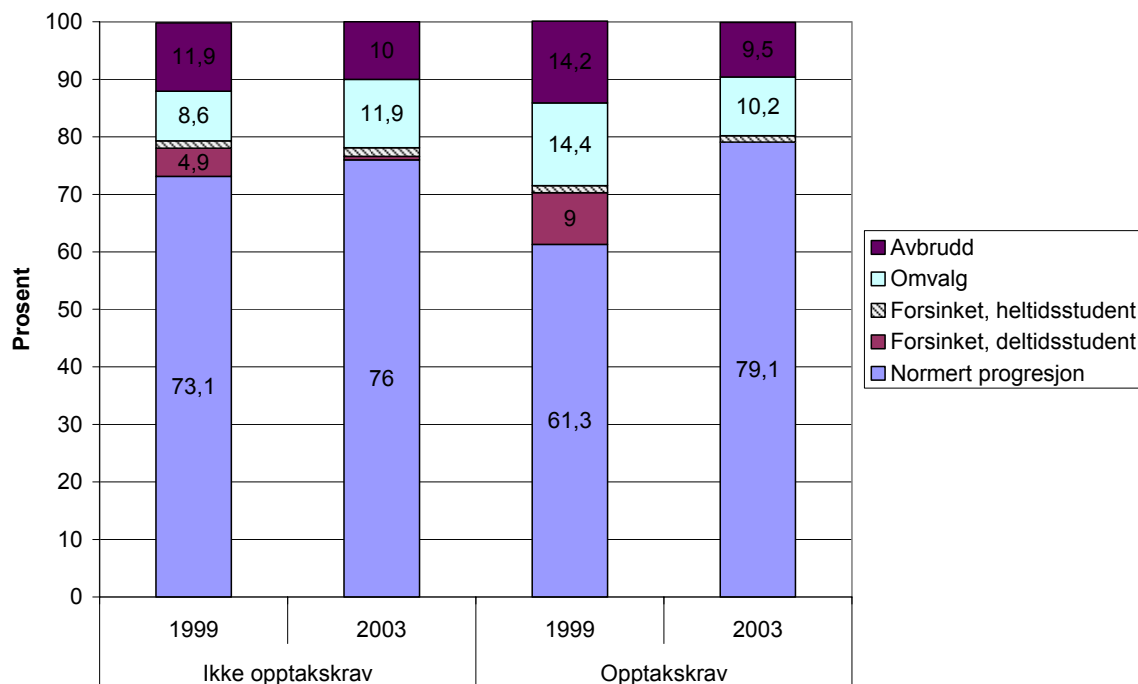
6.1.1 Størst effekt for læresteder med opptakskrav?

I figur 6.2 har vi sett på studieprogresjonen ved læresteder med og uten opptakskrav før og etter kvalitetsreformen. I denne figuren har vi ekskludert Høgskolen i Vestfold, som hadde opptakskrav i 1999, men ikke i 2003. Figuren tyder på at det først og fremst har vært for læresteder med opptakskrav at kvalitetsreformen har hatt en positiv effekt på studiegjennomføringen. Andelen som skiftet til et annet studie ble betydelig redusert for lærestedene med opptakskrav, mens den økte for de andre lærestedene. Andelen med avbrudd (dvs andelen som gikk helt ut av utdanningssystemet) ble også redusert mer ved lærestedene med opptakskrav, enn ved de andre lærestedene. Ved lærestedene som ikke hadde opptakskrav var det derfor en økning i andelen som sluttet i allmennlærerutdanningen etter det første året.

Tallene viser allikevel en økning i andelen som hadde fulgt normert studieprogresjon også ved lærestedene som ikke hadde opptakskrav. Det skyldes imidlertid hovedsakelig en reduksjon i andelen deltidsstudenter som var forsinket. I avsnitt 2.5 fant vi imidlertid at deltidsstudentene hadde en høyere fullføringsandel enn heltidsstudentene, slik at det er usikkert om dette gir uttrykk for en faktisk forbedring.

En høyere andel deltidsstudenter med forsinket studieprogresjon ved læresteder med opptakskrav enn læresteder uten opptakskrav gjør forøvrig også at figuren gir et noe misvisende bilde av at studieprogresjonen det første studieåret er betydelig bedre ved læresteder uten opptakskrav, enn ved læresteder med opptakskrav. I kapittel 4 fant vi at studiegjennomføringen i realiteten var best ved læresteder med opptakskrav, slik en ville forvente.

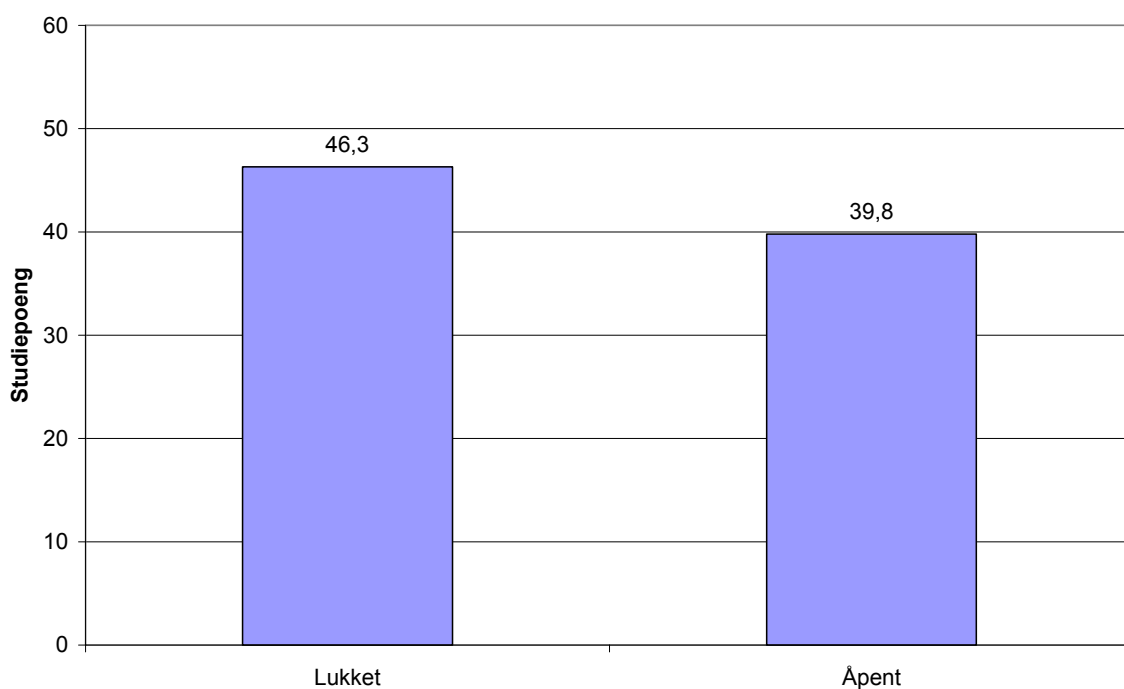
Figur 6.2 Effekten av kvalitetsreformen ved studier med og uten opptakskrav

Flest avlagte studiepoeng ved læresteder med opptakskrav

Figur 6.3 viser at det etter kvalitetsreformen i gjennomsnitt også ble avlagt betydelig flere studiepoeng pr. student ved læresteder ved opptakskrav enn ved øvrige læresteder, forskjellen var signifikant på 0,01%-nivå.

Figur 6.3 Gjennomsnittlig antall avlagte studiepoeng etter om lærestedet hadde opptakskrav eller ikke, i studieåret 2003-2004

6.2 Hvordan klarte realkompetanse-studentene seg?

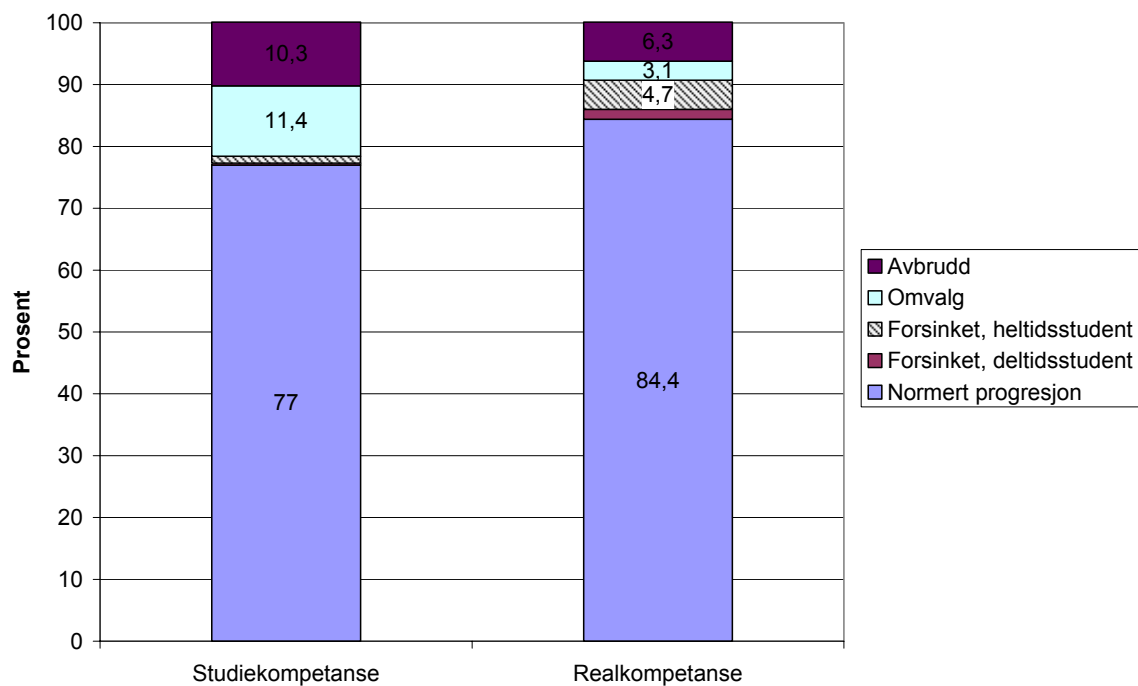
I dette avsnittet vil vi belyse hvordan studenter som ble tatt opp på grunnlag av realkompetanse klarte seg, sammenlignet med studenter som ble tatt opp på grunnlag av studiekompetanse. Dette gjaldt imidlertid bare 64 av studentene i 2003-kullet, det er altså et relativt lite utvalg studenter vi ser på.

Helland (2005) har tidligere funnet at høgskolestudenter som ble tatt opp på grunnlag av realkompetanse generelt klarte seg like bra som studenter som ble tatt opp på grunnlag av studiekompetanse. I dette avsnittet vil vi belyse om dette også synes å gjelde i allmennlærerutdanningen.

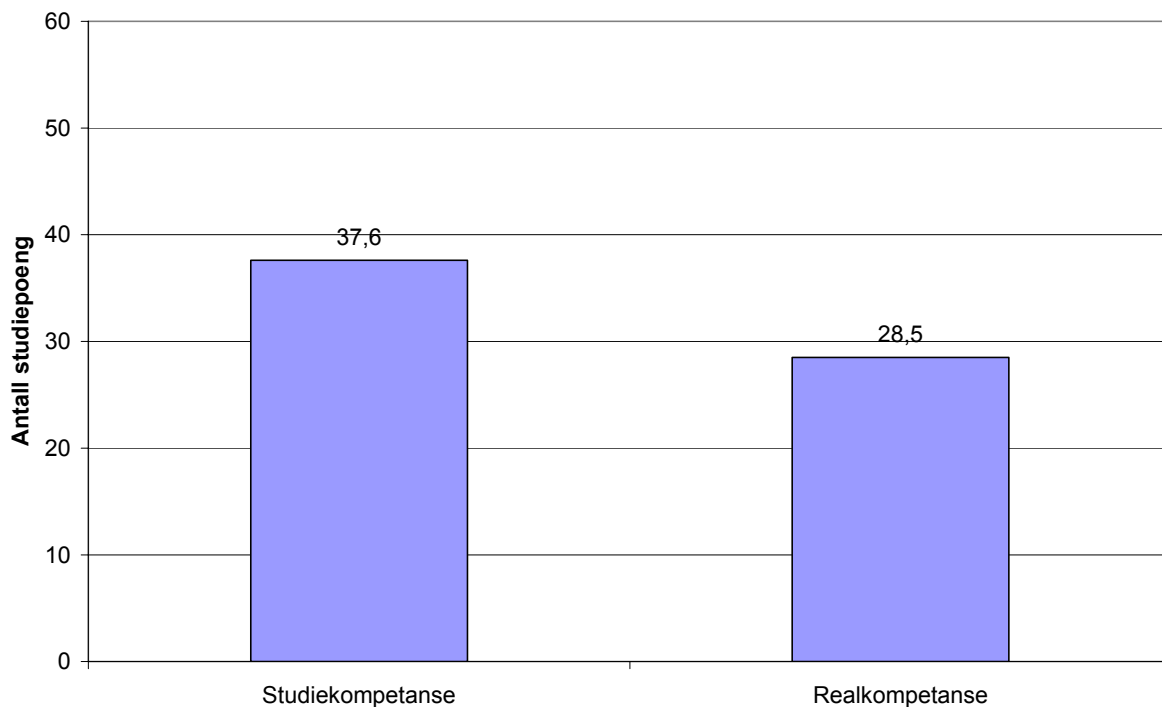
Som indikatorer på dette har vi i figur 6.4 og 6.5 sett på henholdsvis studieprogresjon og antall avlagte studiepoeng etter opptakelsesgrunnlag. Resultatene gir imidlertid ikke et helt entydig bilde av hvordan realkompetansesstudentene greide seg sammenlignet med andre studenter. Andelen med avbrudd eller omvalg var lavere for realkompetanse-studentene enn blant studiekompetanse-studentene, men for de som fortsatte i studiene var studieprogresjonen dårligere for realkompetansesstudentene enn for studiekompetansesstudentene. Realkompetansesstudentene var hyppigere forsinket og hadde også tatt færre studiepoeng enn studiekompetansesstudentene. Andelen som hadde fulgt normert studieprogresjon det første året var allikevel høyere for realkompetansesstudentene enn for studiekompetansesstudentene. Ingen av forskjellene mellom studiekompetansesstudentene og realkompetansesstudentene var signifikante selv om de var relativt betydelige, det henger antagelig sammen med at tallet på realkompetansesstudenter var relativt lite.

Som vi har sett foran, er det hovedsakelig det første året at frafall og omvalg er et stort problem. Hvis det mønsteret vi ser dette første året fortsetter gjennom hele studiet, vil det allikevel bety at realkompetansesstudentene gradvis vil kunne komme svakest ut.

Figur 6.4 Studieprogresjon blant nye studenter høsten 2003, etter opptaksgrunnlag

Figur 6.5 Antall avlagte studiepoeng etter opptaksgrunnlag

6.3 Multivariat analyse

Forskjellen i studieprogresjonen mellom 1999- og 2003-kullet vi fant i avsnitt 6.1 gir ikke nødvendigvis uttrykk for effekten av kvalitetsreformen, det kan også tenkes at det skyldes

at rekrutteringsgrunnlaget har endret seg. Og forskjellen i studieprogresjonen mellom de som ble tatt opp på grunnlag av studiekompetanse og de som ble tatt opp på grunnlag av realkompetanse kan tilsvarende tenkes at de to gruppene avviker med hensyn til andre individkjennetegn som også har betydning for studieprogresjonen. For å kunne gi et mer presist estimat for hva kvalitetsreformen reelt sett har betydd for studieprogresjonen, og hva opptakelsesgrunnlaget reelt sett har å si for studieprogresjonen, vil vi i dette avsnittet på samme måte som i kapittel 5 bruke multinomisk logit-analyse til å estimere forskjellen mellom de to kullene, og forskjellen mellom studiekompetanse- og realkompetansestudentene, når vi samtidig kontrollerer for andre individkjennetegn og også lærestedsvariable. Vi antar at effekten av disse andre kjennetegnene er de samme for de to kullene.

I den multinomiske logit-modellen har vi estimert sannsynlighetene for forsinkelse (tar studieår om igjen), omvalg og avbrudd, relativt til sannsynligheten for normert studieprogresjon, som er referansekategorien. Estimaten gir altså uttrykk for hvordan de ulike variablene påvirker sannsynlighetene for forsinkelse, omvalg og avbrudd, relativt til sannsynligheten for normert studieprogresjon. Også her har vi tatt hensyn til mulige uobserverte kontekstuelle lærestedsfaktorer ved beregning av signifikansnivåene.

Resultatene er vist i tabell 6.1. Vi finner imidlertid akkurat samme resultater som i de bivariate analysene; sannsynligheten for forsinkelser og avbrudd har blitt signifikant mindre etter kvalitetsreformen, mens det ikke har vært noen signifikant endring med hensyn til omvalg. Vi finner heller ikke noen signifikante forskjeller mellom studiekompetansestudenter og realkompetansestudenter.

Når det gjaldt kontrollvariablene fant vi at å ha allmennfaglig studieretning fra videregående skole og å være gift reduserte sannsynligheten for avbrudd, mens det å arbeide ved studiestart og komme fra et sentralt strøk økte sannsynligheten.

Tabell 6.1 Resultater fra multinomisk logistisk regresjon. Normert studieprogresjon =referansekategori.

	Forsinket	Omvalg	Avbrudd
Konstant	-4,378**	-0,097	-2,456**
Kull (2003=1)	-2,016**	-0,098	-0,384*
Mann (=1)	0,058	0,212	0,164
Alder 21 – 24	0,312	0,157	0,067
Alder 25 – 30	-0,622	0,206	0,110
Alder over 30	0,033	0,472	0,054
Deltidsstudent	4,282**	0,368	0,767*
Allmennfaglig studieretning i videregående skole (=1)	0,157	-0,268	-0,587**
Flyttet til annet fylke (=1)	-0,354	-0,177	-0,079
Gift (=1)	0,208	-0,584	-0,843**
Hadde barn 6 år eller yngre (=1)	0,280	-0,161	-0,291
Foreldre med høyere utdanning (=1)	-0,051	-0,021	0,039
Antall arbeidstimer i 1999	0,067	0,129*	0,181*
Hjemstedets sentralitet	-0,091	-0,043	0,129**
Karakterkrav (=1)	0,329	-0,389	-0,036
Lærestedets sentralitet	-0,359	0,460	0,011
Realkompetanse (=1)	0,652	-0,625	-0,657
<i>Modell statistikk:</i>			
Log pseudolikelihood		-2 261.708	
N		3 037	

* = signifikant på 0,05%-nivå, ** = signifikant på 0,01%-nivå

7 Avsluttende drøfting

Analysene har vist at den svake studiegjennomføringen i allmennlærerutdanningen skyldes et stort frafall av begynnerstudenter, og at mange ikke klarer å gjøre seg ferdig til normert tid, på tross av at de i følge våre opplysninger har fulgt normert eller tilnærmet normert studieprogresjon.

Hvorfor stort frafall

Hva årsakene til dette mønsteret er er det vanskelig å bedømme ut i fra registerdata, det kan tenkes mange ulike forklaringer. En mulig forklaring kan være at de lave karakterkravene gjør at mange som tar allmennlærerutdanningen ikke har det som sitt førstevalg, og at hyppigheten av omvalg derfor er høy. Data fra Samordna Opptak tyder imidlertid ikke på at dette er en viktig forklaring, de aller fleste søkere til allmennlærerutdanningen har det som sitt førstevalg.

Med svake inntakskarakterer kan det kanskje også tenkes at mange får problemer med den faglige progresjonen, noe som tidligere forskning har vist ofte er en grunn til frafall. Det har også blitt påstått at mange som bare ønsker å tilbringe ett år i utdanningssystemet, uten egentlig å ha noe siktemål om å ta noen bestemt grad, velger allmennlærerutdanning fordi det er et velegnet studium i så måte.

Hvorfor fikk mange problemer i avslutningsfasen

Det kan tenkes flere ulike forklaringer til at mange ikke klarte å gjøre seg ferdig det fjerde studieåret og heller ikke det femte studieåret, på tross av at de tilsynelatende hadde fulgt normert eller tilnærmet normert studieprogresjon. En mulighet er at mange har blitt hengende etter i ett eller flere fag, og at man ikke klarer å ta alle disse hengefagene det siste studieåret.

En annen mulig forklaring er at kravene blir hardere det fjerde studieåret. Dette året er satt av til faglig spesialisering, og man møter da en annen fagkultur som hevdes å være betydelig mer krevende enn den man finner i allmennlærerutdanningen. Det kan stilles spørsmålsteget ved om man i allmennlærerutdanningen har en relativt "snillistisk" fagkultur som ikke godt nok forbereder studentene på kravene de møter i det fjerde studieåret.

Problemer med registrering av fullføring?

Arbeidet med SSBs registerdata har imidlertid også gitt oss grunn til å være skeptisk til våre egne funn. Vi føler oss for eksempel ikke sikre på at registreringen ved skolene, og rapporteringen fra skolene til SSB, fanger godt nok opp om studentene faktisk har fullført studiene. Vi fant for eksempel at 40 prosent av de studentene som var registrert som allmennlærerstudenter kontinuerlig i 5 år og deretter sluttet å studere ikke ble registrert som fullført. Det virker usannsynlig at ikke flere ville fortsatt studiene dersom de ikke hadde bestått eksamen.

Mer detaljerte analyser av studieforløp og kompetanseoppnåelse gir grunn til å stille spørsmål ved hvor aktuelle og godt oppdaterte SSBs registerdata er. Det kan være grunn til å mistenke at bare et mindretall av lærestedene har ajourføringsrutiner som sikrer at SSB mottar data som gir et dekkende bilde av frafall, kompetanseoppnåelse og gjennomføring. Dette gjelder ajourføring av hvem som til en hver tid er reelle studenter, hvem som har fullført og hvor mange studiepoeng hver enkelt skal godskrives med. Disse forholdene får to særlig viktige konsekvenser for vår beregning av frafall og gjennomføring:

- Studenter, som i realiteten har avbrutt studiet og ikke fullfører noen høyere utdanning, kan bli stående som registrerte studenter i flere år. Dette gjør at vi risikerer å underestimere frafallet tidlig i studiet, mens vi overestimerer avbrudd seint i studiet.
- Studenter, som har fullført utdanningen, blir i mange tilfelle ikke registrert som ferdige samme år som de fullfører, men først året etter eller kanskje enda seinere. Dermed risikerer vi å underestimere andelen som fullfører til normert tid, mens vi overestimerer andelen som er forsinket i forhold til normal progresjon.

Dette gjør at vi må ta forbehold for de resultatene som presenteres i dette notatet.

At det er et registreringsproblem støttes også av de tidligere gjennomstrømningstallene innhentet direkte fra lærestedene, som viste en høyere fullføringsandel, på tross av de ikke fanget opp de som skiftet lærested underveis i studiet (NOKUT 2005).

Referanser

- Aamodt, Per Olaf (2001): *Studiegjennomføring og studiefrafall En statistisk oversikt*. Oslo, NIFU STEP skriftserie nr. 14/2001.
- Børing, Pål (2004): *Studiegjennomføring og studiefrafall ved høyskolene*. Oslo, NIFU STEP skriftserie 15/2004.
- Helland, Håvard (2005): *Realkompetansesudentenes bortvalg og studiepoengproduksjon*. Oslo, NIFU STEP rapport 6/2005.
- Hovdhaugen, Elisabeth & Per Olaf Aamodt (2005): *Frafall fra universitetet En undersøkelse av frafall og fullføring blant førstegangsregistrerte studenter ved Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) høsten 1999*. Oslo, NIFU STEP Arbeidsnotat 13/2005.
- Hovdhaugen, Elisabeth & Per Olaf Aamodt (2006): *Studiefrafall og studiestabilitet Evalueringen av Kvalitetsreformen, Delrapport 3*. Oslo, Forskningsrådet/NIFU STEP/Rokkansenteret.
- NOKUT (2005): *Evaluering av allmennlærerutdanningen Midtveisrapport fra eksternt komite*. Oslo, NOKUT.
- Næss, Terje (2003): *Studieprogresjon, studieeffektivitet og frafall ved de frie fagstudiene ved universitetene*. Oslo, NIFU STEP Skriftserie nr. 16/2003.
- Næss, Terje (2006): *Inntakskvalitet og karakterer i høyere utdanning. Høyere grads kandidater, siviløkonomer og allmennlærere*. Oslo, NIFU STEP rapport...
- Statistisk sentralbyrå: *Norsk standard for utdanningsgruppering Revidert 2000*. Oslo, Statistisk sentralbyrå.
- Statistisk sentralbyrå (2005): (<http://www.ssb.no/emner/04/02/40/hugjen/tab-2005-10-05-01.html>)

Vedlegg

Tabell VI Klassetrinn for de som hadde studert kontinuerlig i allmennlærerutdanningen, etter lærested de påbegynte utdanningen.

	2000		2001			
	14	15	14	15	16	17
Høgskole 1/10-1999	14	15	14	15	16	17
Høgskolen i Finnmark	24	27	0	0	14	0
Høgskolen i Tromsø	0	61	0	1	49	0
Høgskolen i Bodø	1	65	0	3	58	0
Høgskolen i Nesna	33	35	1	29	33	0
Høgskolen i Nord-Trøndelag	3	95	1	2	89	0
Høgskolen i Sør-Trøndelag	38	1	0	0	35	0
Høgskolen i Volda	0	53	0	0	48	1
Høgskolen i Sogn og Fjordane	0	53	0	2	49	0
Høgskolen i Bergen	1	72	0	3	68	0
Høgskolen i Stord/Haugesund	2	57	0	2	46	0
Høgskolen i Stavanger	3	51	0	3	49	0
Høgskolen i Agder	1	51	0	1	46	0
Høgskolen i Telemark	1	73	0	0	63	0
Høgskolen i Vestfold	2	95	0	5	83	0
Høgskolen i Hedmark	1	165	2	4	151	1
Høgskolen i Østfold	1	54	0	1	48	0
Høgskolen i Oslo	0	85	0	0	4	67
Norsk Lærerakademi	1	44	0	1	42	0
Alle	112	1140	4	55	978	69

Tabell VI forts

	2002			
Høgskole 1/10-1999	14	15	16	17
Høgskolen i Finnmark	1	0	0	12
Høgskolen i Tromsø	2	0	0	43
Høgskolen i Bodø	0	3	46	2
Høgskolen i Nesna	1	32	0	25
Høgskolen i Nord-Trøndelag	3	1	3	73
Høgskolen i Sør-Trøndelag	0	0	1	25
Høgskolen i Volda	3	0	2	37
Høgskolen i Sogn og Fjordane	2	1	1	36
Høgskolen i Bergen	2	0	1	44
Høgskolen i Stord/Haugesund	0	2	4	35
Høgskolen i Stavanger	0	0	3	39
Høgskolen i Agder	4	0	1	35
Høgskolen i Telemark	1	4	1	42
Høgskolen i Vestfold	6	3	0	66
Høgskolen i Hedmark	8	15	8	101
Høgskolen i Østfold	0	0	0	43
Høgskolen i Oslo	0	1	1	59
Norsk Lærerakademi	0	1	0	3
Alle	33	63	74	720

Tabell V2 Studiegjennomføring etter lærested ved studiestart

Høgskole 1/10-1999	Fireårig allmennlærerutdanning, fullført innen 4 år	Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 4 år	Fireårig allmennlærerutdanning, fullført innen 5 år	Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 5 år	Annen utdanning på nivå 6 enn lærerutdanning innen 5 år	Ingen fullført høyere utdanning høsten 2004
Høgskolen i Finnmark	22	25	49	53	3	46
Høgskolen i Tromsø	33	37	49	53	12	36
Høgskolen i Bodø	45	48	60	64	5	31
Høgskolen i Nesna	27	30	38	41	3	57
Høgskolen i Nord-Trøndelag	30	32	45	45	7	48
Høgskolen i Sør-Trøndelag	42	48	52	65	19	21
Høgskolen i Volda	41	44	52	55	11	36
Høgskolen i Sogn og Fjordane	46	47	56	61	20	24
Høgskolen i Bergen	52	53	68	69	11	24
Høgskolen i Stord/Haugesund	30	34	40	43	13	46
Høgskolen i Stavanger	26	33	40	49	20	35
Høgskolen i Agder	50	51	55	61	17	26
Høgskolen i Telemark	26	35	37	50	11	43
Høgskolen i Vestfold	32	39	46	52	14	38
Høgskolen i Hedmark	29	36	42	52	5	44
Høgskolen i Østfold	25	26	36	38	9	54
Høgskolen i Oslo	42	43	53	56	9	37
Norsk Lærerakademi	52	55	64	70	13	20
Alle	35	39	48	53	11	38

Tabell V3 Gjennomstrømnings-indikatorer etter lærested

	Fortsatt registrert som allmennlærerstudent 1. oktober samme lærested			B Studert kontinuerlig ved lærested i 4 år, men forsinket i studiet høsten 2002	C Fullføring gitt studert kontinuerlig ved samme lærested i 4 år	Fortsatt i høyere utdanning høsten 2003 – all utdanning	C/(A-B)
	2000	2001	A 2002				
Høgskole 1/10-1999							
Samisk Høgskole							
Høgskolen i Finnmark	80	70	68	3	15	48	23
Høgskolen i Tromsø	81	69	64	3	29	32	48
Høgskolen i Bodø	80	72	61	23	37	19	97
Høgskolen i Nesna	86	75	70	29	22	44	76
Høgskolen i Nord-Trøndelag	80	73	65	4	24	29	39
Høgskolen i Sør-Trøndelag	81	79	65	6	38	23	64
Høgskolen i Volda	85	80	68	7	37	26	61
Høgskolen i Sogn og Fjordane	88	81	61	3	34	24	59
Høgskolen i Bergen	80	78	55	7	38	14	79
Høgskolen i Stord/Haugesund	71	58	51	10	20	23	49
Høgskolen i Stavanger	62	61	52	6	25	21	54
Høgskolen i Agder	73	67	52	1	38	12	73
Høgskolen i Telemark	74	61	46	2	20	25	45
Høgskolen i Vestfold	82	72	63	6	27	26	47
Høgskolen i Hedmark	88	82	66	15	24	35	47
Høgskolen i Østfold	67	63	58	5	27	30	51
Høgskolen i Oslo	77	69	61	3	37	16	64
Norsk Lærerakademi	85	80	25	6	20	6	-
Totalt	79	72	59	8	28	26	55

Tabell V4 Studiegjennomføring etter alder ved studiestart

	Alder i 1999						Alle
	Under 20 år	20 år	21 år	22-24 år	25-30 år	Over 30 år	
Fireårig allmennlærerutdanning, fullført innen 4 år	39	39	25	25	35	41	35
Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 4 år	44	44	31	27	38	44	39
Fireårig allmennlærerutdanning, fullført innen 5 år	49	51	40	42	49	54	48
Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 5 år	56	57	47	44	55	56	53
Annen utdanning på nivå 6 enn lærerutdanning innen 5 år	14	16	16	6	3	3	11
Ingen fullført høyere utdanning høsten 2004	34	31	39	49	42	41	38

Tabell V5 Studiegjennomføring etter foreldrenes utdanning

Foreldres utdanning	Fireårig allmennlærerutdanning, fullført innen 4 år	Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 4 år	Fireårig allmennlærerutdanning, fullført innen 5 år	Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 5 år	Annen utdanning på nivå 6 enn lærerutdanning innen 5 år	Ingen fullført høyere utdanning høsten 2004
Mor eller far eller begge har utdanning på nivå 7 el. 8	41	46	56	59	10	32
Mor eller far eller begge har utdanning på nivå 6	34	39	49	55	13	35
Mor eller far eller begge har utdanning på nivå 3, 4 eller 5	36	40	48	53	10	39
Mor eller far eller begge har utdanning på nivå 0, 1 eller 2	30	33	45	49	8	44
Alle	35	39	48	53	11	38

Tabell V6 Studiegjennomføring etter bostedfylke ved 16 år

Bosted ved 16 år	Fireårig allmennlærerutdanning, fullført innen 4 år	Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 4 år	Fireårig allmennlærerutdanning, fullført innen 5 år	Lærer eller annen pedagogisk utdanning på nivå 6 innen 5 år	Annen utdanning på nivå 6 enn lærerutdanning innen 5 år	Ingen fullført høyere utdanning høsten 2004
Østfold	22	24	37	39	10	52
Akershus	41	47	49	58	11	34
Oslo	41	44	49	54	13	36
Hedmark	28	36	40	53	6	43
Oppland	37	46	53	61	5	35
Buskerud	34	38	54	61	11	31
Vestfold	29	35	42	48	9	44
Telemark	29	34	35	39	16	47
Aust-Agder	40	40	47	50	17	37
Vest-Agder	53	54	58	67	16	23
Rogaland	28	35	41	49	18	37
Hordaland	43	46	56	58	12	33
Sogn og Fjordane	40	42	53	57	23	25
Møre og Romsdal	45	49	53	58	10	35
Sør-Trøndelag	36	42	51	59	7	35
Nord-Trøndelag	30	33	45	49	6	47
Nordland	34	36	47	50	7	43
Troms	33	35	53	56	6	38
Finnmark	22	24	46	48	7	46
Utlandet	38	38	50	50	0	50
Uoppgitt	50	54	58	62	6	35
Alle	35	39	48	53	11	38